

Talousarvio 2021 ja taloussuunnitelma 2022 – 2023

Kunnanhallitus 3.12.2020 § 282

Kunnanvaltuusto 17.12.2020 § 73

Sisällys

1. PÄLKÄNEEN KUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA STRATEGIA	2
1.1 KUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	2
1.2 KUNNAN STRATEGIA	2
1.3 HYVINVOINTISUUNNITELMA	5
1.4 PÄLKÄNEEN KUNTAKONSERNI	5
2. TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT	9
2.1 PERIAATTEET LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ	9
2.2 TALOUSARVION RAKENNE	10
2.3 TALOUDELLINEN TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT	11
2.3.1 Yleinen taloudellinen tilanne	11
2.3.2 Kuntatalous 2021-2023	13
2.4 PÄLKÄNEEN KUNNAN TALOUDELLINEN TILANNE	19
2.4.1 Pälkäneen kunnan talous	19
2.5 VÄESTÖ	21
2.5.1 Työllisyys	23
2.5.2 Kunnan talouden tasapainottaminen vuosina 2020-2023	24
3. TULOSLASKELMA 2021-2023	25
3.1 TALOUSARVION SITOVUUSTASO	25
3.2 TALOUSARVIO 2021 JA TALOUSSUUNNITELMA 2022-2023	26
4. KÄYTTÖTALOUS TOIMIALOITTAIN JA TOIMINNAN TAVOITTEET	31
TOIMIALA: TARKASTUSTOIMI	31
TOIMIALA: HALLINTOPALVELUT	32
TOIMIALA: TALOUS- JA TUKIPALVELUT	35
TOIMIALA: MAANKÄYTTÖ JA KAAVOITUS	36
TOIMIALA: SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	38
TOIMIELIN: ELINVOIMALAUTAKUNTA	40
TOIMIALA: ELINVOIMAPALVELUT	40
TOIMIALA: SIVISTYSPALVELUT	43
TOIMIALA: TEKNISET PALVELUT	49
TOIMIALA: RAKENNUSVALVONTA JA YMPÄRISTÖNSUOJELU	51
TOIMIALA: VESIHUOLTOLAITOS	52
5. RAHOITUSLASKELMA	54
LIITE 1 INVESTOINTISUUNNITELMA 2019-2023	55
LIITE 2 KUNNAN PALVELUISTA JA MUISTA SUORITTEISTA PERITTÄVIEN MAKSUJEN YLEISET PERUSTEET	56
LIITE 3 KUNNANHALLITUKSEN, LAUTAKUNTIEN JA VIRANHALTIJOIDEN TOIMIVALTUUKSISTA JA MUISTA TOIMINTAOHJEISTA	57

1. PÄLKÄNEEN KUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA STRATEGIA

1.1 Kunnan toimintaympäristö

Uusi Pälkäneen kunta syntyi 1.1.2007, kun vanha Pälkäneen kunta ja Luopioisten kunta yhdistyivät. Pälkäne sijaitsee Pirkanmaan maakunnassa ja kuuluu Tampereen seutukuntaan. Kunta sijaitsee maakunnan rajalla ja sillä on naapurikuntia Kanta-Hämeessä ja Päijät-Hämeessä. Naapurikuntia ovat Hattula, Hämeenlinna, Kangasala, Padasjoki ja Valkeakoski. Etäisyys Pälkäneeltä Tampereelle on 35 kilometriä, Hämeenlinnaan 45 kilometriä, Helsinkiin 140 kilometriä ja Lahteen 90 kilometriä. Etäisyys lähimmälle lentoasemalle Tampere-Pirkkalaan on 50 kilometriä.

Kunnan asutus on jakautunut kolmeen suurempaan taajamaan (kunnan keskustaajama Onkkaala sekä Luopioisten kirkonkylä ja Aitoo) ja kunnan harvemmin asuttuihin kyliin. Kunnan liikenteen merkittävin yhteys on valtatie 12 Tampereelle ja Lahteen. Kunnan pinta-ala on 739 km² ja se on kokonaispinta-alaltaan Suomen 162. suurin kunta. Vesipinta-alaa on 178 km².

Pälkäneen kunta ei tuota kaikkia palveluitaan itse, vaan niitä järjestetään eri muodoissa toisten kuntien kanssa. Yhteistoiminnassa järjestetyistä palveluista merkittävin on sosiaali- ja terveyspalvelut, jotka Kangasalan kaupunki järjestää yhteistoiminta-alueella. Toimintaa koordinoi kuntien yhteinen sote-lautakunta. Ympäristöterveydenhuollon palvelut tuottaa Tampereen kaupunki. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Tampereen ja Pälkäneen lisäksi Orivesi, Kangasala, Juupajoki, Valkeakoski, Urjala ja Akaa. Maaseutuelinkeinojen hallinnoinnista ja viranomaispalveluista Pälkäneellä vastaa Oriveden kaupunki. Oriveden kaupunki vastaa myös Kangasalan, Juupajoen ja Tampereen maaseutupalveluista. Lomituspalveluista vastaa Lempäälän maatalouslomituksen paikallisyksikkö. Lempäälä vastaa myös Akaan, Juupajoen, Kangasalan, Oriveden, Pirkkalan, Tampereen, Urjalan, Valkeakosken ja Vesilahden lomituspalveluista. Pelastustoimen järjestämisestä kunnan alueella vastaa Pirkanmaan pelastuslaitos.

1.2 Kunnan strategia

Kunnanvaltuusto hyväksyi 3.5.2018 § 25 Pälkäneen uuden kuntastrategian vuosille 2018-2028. Strategiassa nimettiin neljä menestyksen avainta siihen, että Pälkäneelle saadaan tuhat uutta asukasta vuoteen 2028 mennessä. Jokaisesta menestyksen avaimesta on strategiassa johdettu omat toimenpiteensä. Kunnanhallitus on päättänyt 11.9.2018 § 182 perustaa neljä työryhmää strategian jalkautuksen ja toimeenpanon käynnistämiseen. Strategian ohjaus- ja seurantaryhmänä toimii kunnanhallitus. Työryhmien jäsenet on nimetty kunnanhallituksen kokouksessa 11.10.2018 §210. Kunnanhallitus käsitteli työryhmien raportit 12.9.2019 § 182.

Visio

Vuoteen 2028 mennessä Pälkäneen asukasluku on kasvanut tuhannella uudella tyytyväisellä asukkaalla.

Visio

Vuoteen 2028 mennessä Pälkäneen asukasluku on kasvanut tuhannella uudella tyytyväisellä asukkaalla.

Tavoite

Pälkäne on vuonna 2028 menestyvä 8 000 asukkaan kunta.

Vuonna 2028 kunnan talous on vahva ja se mahdollistaa palveluiden järjestämisen asukkaiden tarpeita tyydyttävällä tavalla.

Tavoite

Pälkäne on vuonna 2028 menestyvä 8 000 asukkaan kunta. Kunnan kasvusta suurin osa nojautuu Tampereen lähimpään vaikutusalueeseen ja parhaiden liikenneyhteyksien risteyskohtiin Onkkaalaan. Kunnan sydän, Onkkaala, on riittävän voimakas pumppaamaan elinvoimaa koko kuntaan. Kylien väkiluvun lasku on saatu pysäytettyä, koska kylien elämänmeno ja tontti-tarjonta on ollut uusia asukkaita houkutteleva. Näin myös palveluiden määrää on voitu alueilla kasvattaa. Vuonna 2028 kunnan talous on vahva ja se mahdollistaa palveluiden järjestämisen asukkaiden tarpeita tyydyttävällä tavalla. Väestömäärän kasvulla on saavutettu paikallisille yrityksille paremmat toiminta-edellytykset.

Näin onnistumme

1. Kyläidentiteettien kehittäminen omille kohderyhmilleen houkuttelevaksi
2. Onnistunut maankäyttö, kaavoitus ja omistajapolitiikka
3. Asiakaslähtöiset palvelut
4. Markkinointi

Näin onnistumme

Pälkäneelle saadaan tuhat uutta asukasta rakentamalla kunnan ja kylien vahvuuksiin ja kehittämismahdollisuuksiin perustuva palveluohjelma, joka houkuttelee uusia asukkaita puoleensa. Menestyksemme avaimista johdetuissa palveluissa onnistuminen ratkaisee sen, saavuttaako kunta kasvutavoitteen.

Menestyksemme avaimet:

1. Kyläidentiteettien kehittäminen omille kohderyhmilleen houkuttelevaksi.
2. Onnistunut maankäyttö, kaavoitus ja omistajapolitiikka
3. Asiakaslähtöiset palvelut
4. Markkinointi

Miksi Pälkäne?

**Parasta aikaa,
aika sopiva,
aika lähellä**

Parasta aikaa, aika sopiva, aika lähellä

Pälkäne on juuri sopivan kokoinen kunta, jotta se voi palvella asiakkaita nopeasti ja notkeasti. Täällä ihmiset tulevat tutuiksi. Pälkäne kuuluu Etelä- ja Lounais-Suomen suuralueeseen, jossa Tampereen n. 50 km kehän vaikutusalueella asuu n. 1,2 miljoonaa asukasta. Sijaitsemme siis pääliikenneväylä VT 12 varrella ja kasvukäytävän vaikutusalueella. Palvelut ja työpaikat sijaitsevat lähellä Pälkänettä.

Käydään kylässä

Käydään kylässä

Pälkäneellä voi jäädä kylään asumaan. Kylät ovat persoonallisia ja niiden identiteetti on vahvaa. Luopioisissa ollaan luovia, Aitoossa aitoja, Laitikkalassa ruoka on lähellä.

Kunnon Pälkäne

Kunnon Pälkäne

Pälkäne tarjoaa mahdollisuuden huolehtia kunnosta vauvasta vauriin. Se haluaa tarjota parhaat mahdolliset puitteet omaehtoiseen liikumiseen ja ohjattuun liikuntaan.

Kotonakin lomalla

Kotonakin lomalla

Ole mökillä kuin kotonasi, kotona kuin mökilläsi. Pälkäne on erinomainen vapaa-ajanasukaskunta. Täällä saa olla omassa rauhassa luonnon keskellä ja järvien sylissä, mutta pienellä käden liikkeellä ylettää tarttumaan paikkakunnan palveluihin.

Luonnostaan ylpeä

Luonnostaan ylpeä

Ihaninta Pälkäneellä on luonto. Se on hyvinvoinnin ja rentoutumisen tankkauspiste. Vedet, metsät, pellot ja harjut, niistä pätkäneläinen on ylpeä.

Tule kirjoittamaan uutta ABC-kirjaa

Tule kirjoittamaan uutta ABC-kirjaa

Pälkäneen historian vaiheet limittyvät osaksi maailmanhistoriaa ja yksittäisiä ihmiskohtaloita. Se kulkee rautakauden, taisteluiden ja sivistyksen historian kautta tähän päivään. Tule kirjoittamaan kanssamme aapiseen uutta sivua!

1.3 Hyvinvointisuunnitelma

Pälkäneen kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 6.4.2017 vuosien 2017-2020 hyvinvointisuunnitelman. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien vastuulla. Laajan valtuustokautta koskevan hyvinvointikertomuksen lisäksi jatkossa valtuustolle raportoidaan vuosittain kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin kehityksestä sekä toteutetuista toimenpiteistä.

1.4 Pälkäneen kuntakonserni

Kuntalain 1 luvun 6 §:n mukaan yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta, on kunnan tytäryhteisö. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Valtuusto asettaa strategiset tavoitteet, joilla ohjataan konsernijohtoa, kuntaa eri yhteisöissä edustavia henkilöitä sekä tytäryhteisöjä. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Tytäryhteisölle asetettavat tavoitteet tulee pääsääntöisesti ottaa kunnan voimassa olevaan talousarvioon ja –suunnitelmaan.

Pälkäneen kuntakonserniin kuuluu neljä tytäryhtiötä. Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n, Pälkäneen Aluelämpö Oy:n ja Pälkäneen Valokuitu Oy:n osakepääomasta kunta omistaa 100 prosenttia. Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalon osakepääomasta kunta omistaa 78 prosenttia. Kunta kuuluu neljään kuntayhtymään. Kunnalla on omistusta myös viidessä osakkuusyhteisössä, joissa omistus on vähintään 20 prosenttia, mutta alle 50 prosenttia.

Pälkäneen kunta		
Tytäryhtiöt	Kuntayhtymät	Osakkuusyhtiöt
Pälkäneen Asuntotuotanto Oy Pälkäneen Aluelämpö Oy Pälkäneen Valokuitu Oy Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo	Pirkanmaan sairaanhoitopiiri Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä Pirkanmaan liitto Koulutuskuntayhtymä Tavas-tia	Luopioisten vesihuolto Oy As Oy Rantakukkia As Oy Aitoonrivi As Oy Kyläkantola As Oy Tiilivakki As Oy Luopioisten Kokin-rivi

Kunnan omistusosuus on laskenut Asunto Oy Luopioisten Retkitiessä 17,2 prosenttiin vuoden 2020 aikana, joten yhtiötä ei enää lasketa kunnan osakkuusyhtiöksi. Samoin Asunto Oy Luopioisten Retkipirtin omistusosuus on laskenut 10,7 prosenttiin, joten omistus alittaa siis 20 prosentin rajan. Kunnalla on lisäksi sääntöihin perustuva määräysvalta Pälkäneen Tauko osuuskunnassa, joka on rekisteröity elokuussa 2018 ja aloittanut toimintansa syyskuussa 2018.

Kuntakonsernin tavoitteet

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy

Yhtiön toimialana on tuottaa ja ylläpitää vuokra-asuntoja sekä tässä tarkoituksessa omistaa ja hallita kiinteistöjä Pälkäneen kunnassa.

Tytäryhtiö: Pälkäneen Asuntotuotanto Oy	Toteutuminen	Tavoite	Toteutuminen
Mittari	2019	2021	2021
Käyttöaste % (Vuokratuotot maksimivuokratuotosta)	84,92 %	92,00 %	
Yhtiö tulo-rahoitus riittää kattamaan rahoituskulut ja vuosittaiset vuokra-asuntojen peruskorjauskulut	Kiinteistön ylläpidon kustannukset toteutuivat budjetin tasolla. Korjauskustannuksissa näkyvät purku-urakat joita osin rahoitetaan ARAn purkuavustuksella (maksuun v. 2020) ja Rajalantie 3 rikkoutuneen pohjaviemärin korjaus, joka rahoitettiin 54.000 euron lainalla. Ei kunnan avustuksia.	Kiinteistön ylläpidon kustannukset toteutuivat budjetin tasolla. Ei kunnan avustuksia.	
Jatkuvuussuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen	Asuntokannan optimointia toteutettiin purkamalla huonokuntoisimmat kiinteistöt. Pitkän tähtäimen korjaussuunnitelmaa täsmennettiin ja toteutettiin.	Pitkän tähtäimen korjaussuunnitelman toteuttaminen.	
Kiinteistökannan vähentäminen siten, että 1) kanta vastaa väestön muuttoliikkeen ja ikäjakauman muutoksiin ja että 2) uudistuotanto olisi mahdollista	Päätökset purettavista kiinteistöistä toteutettiin, korjaussuunnittelussa on otettu huomioon asuntotyyppien ja kiinteistön varustetason muutostarpeita.	Asuntokannan optimointi; Pälkäneentien talojen kunnostaminen vai uudisrakentaminen?	
Selvityksen tekeminen kiinteistöjen energiatehokkuuden lisäämiseksi	Korjaussuunnittelun täsmämisessä on otettu huomioon lämmitysmuodoista tehdyt selvitykset.	Rajalantien maalämmön toteuttaminen	
Yleisesti saatavilla olevan vuosikertomuksen laatiminen	Yhtiön toimintakertomus on osana tilinpäätöstä.		
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu	Hallituksen pj ja yhtiön toimitusjohtaja kävivät keskustelun kunnanjohtajan kanssa 8.5.2019. Yhtiön edustajat osallistuivat kunnanhallituksen kokoukseen 23.5.2019, kokouksessa esiteltiin yhtiön tilannetta ja jatkuvuussuunnittelua.	Järjestetään tarvittaessa omistajaohjauspalaveri erikseen sovittavana ajankohtana.	
Yhtiön tunnusluvut	TP 2019	TA 2021	TP 2021
Liikevaihto	1 251 842	1 310 000	
Materiaalit ja palvelut	-1 167 380	1 200 000	
Henkilöstökulut	5 915	6 080	
Poistot ja arvonalentumiset	-130 572	100 000	
Liiketoiminnan muut kulut	0	0	
Liikevoitto (-tappio)	-51 716	3 920	
Rahoitustuotot ja -kulut	-9 524		
Tilinpäätössiirrot	61 263		
Tuloverot	0	0	
Tilikauden voitto/tappio	23	0	
Lainat rahoituslaitoksilta	1 152 075	880 044	
Lainat kunnalta	91 648	91 648	
Omavaraisuusaste	65		
Tot. vuokra/m ² keskimäärin	9,73	9,95	
Lainavastuut, euroa/asm ²	111	88	

Pälkäneen Aluelämpö Oy

Yhtiön toimialana on lämmön kehittäminen ja hankkiminen sekä jakelu liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti kohtuullista hintatasoa noudattaen. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita kiinteistöjä.

Tytäryhtiö: Pälkäneen Aluelämpö Oy	Toteutuminen	Tavoite	Toteutuminen
Mittari	2019	2021	2021
Kaukolämmön myynti MWh/vuosi	7 491	7 781	
Kaukolämpöt. hyötysuhde (myyty/tuotettu MWh)	85 %	84 %	
Kaukolämmön kokonaishinta €/MWh	112	110	
Yhtiö kattaa liiketoimintatuloilla käyttömenot sekä ylläpitoinvestoinnit ilman konserniemion avustuksia	toteutui		
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu			
Osinkotuottotavoite			
Yhtiön tunnusluvut	TP 2019	TA 2021	TP 2021
Liikevaihto	677 304	692 111	
Liiketoiminnan muut tuotot	1 006	1 006	
Materiaalit ja palvelut	-246 200	-319 352	
Henkilöstökulut	-30 890	-37 000	
Poistot ja arvonalentumiset	-82 603	-82 500	
Liiketoiminnan muut kulut	-128 573	-153 100	
Liikevoitto (-tappio)	190 044	101 165	
Rahoitustuotot ja -kulut	-31 335	-29 076	
Tilinpäätössiirrot	0	0	
Tilikauden verot	-31 742	-22 450	
Tilikauden voitto/tappio	126 967	49 639	
Lainat rahoituslaitoksilta	833 333	694 444	
Lainat kunnalta	0		
Omavaraisuusaste			

Pälkäneen Valokuitu Oy

Yhtiön tavoitteena on pyrkiä toiminnassaan taloudelliseen tasapainoon. Yhtiön tarkoituksena on valokuituyhteyksien rakentaminen ja ylläpitäminen Pälkäneen kunnan alueella. Yhtiön toiminnan tarkoituksena ei ole voiton tuottaminen osakkeenomistajille.

Tytäryhtiö: Pälkäneen Valokuitu Oy	Toteutuminen	Tavoite	Toteutuminen
Mittari	2019	2021	2021
Viestintäviraston laajakaistatuen piiriin kuuluva valokuituverkon loppulaskutusten valmistelu projekteittain etenee (2019)	41 %	100 %	
Vakituisten asuntojen liittymäpenetraatio %	16 %	30 %	
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu	0 %	100 %	
Yhtiö toteuttaa voimassa olevaa liiketoimintasuunnitelmaa	100 %	100 %	
Yhtiön tunnusluvut	TP 2019	TA 2021 *	TP 2021
Liikevaihto	73 142	490 920	
Liiketoiminnan muut tuotot	128 658	0	
Materiaalit ja palvelut	-5 572	0	
Henkilöstökulut	-145 449	-110 200	
Toimituskulut		-243 200	
Poistot ja arvonalentumiset	-34 501	-106 493	
Liiketoiminnan muut kulut	-74 356	-74 000	
Liikevoitto (-tappio)	-58 078	-42 973	
Rahoitustuotot ja -kulut	-66 962	-111 200	
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-125 040	-154 173	
Tuloverot	0	0	
Tilikauden voitto (tappio)	-125 040	-154 173	
Liittymismaksut	300 622	390 000	
Viestintäviraston tuki			
Kunnan tuki	400 000	346 897	
SVOP-sijoitukset			
Vieras pääoma	4 000 000	1 635 000	

*Pälkäneen Valokuitu Oy toimittanut korjatut tiedot kunnanhallituksen 3.12.2020 pidetyn kokouksen jälkeen.

Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo

Kunnan omistamat osakkeet oikeuttavat tilojen hallintaan Luopioisissa sijaitsevassa hallirakennuksessa. Tiloissa on vuokralainen.

Tytäryhtiö: Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo	Toteutuminen	Tavoite	Toteutuminen
Mittari	2019	2021	2021
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu	toteutunut	toteutunut	
Yhtiön tunnusluvut	TP 2019	TA 2021	TP 2021
Liikevaihto	4 541	5 038	
Materiaalit ja palvelut			
Henkilöstökulut			
Poistot ja arvonalentumiset			
Liiketoiminnan muut kulut	-4 325	-6 805	
Luottotappiot ja oikaisuerät	294	0	
Liikevoitto (-tappio)	510	-1 767	
Rahoitustuotot ja -kulut			
Tilinpäätössiirrot			
Tuloverot			
Tilikauden voitto/tappio	510	-1 767	
Lainat rahoituslaitoksilta			
Lainat kunnalta			
Omavaraisuusaste			

2. TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Periaatteet lainsäädännössä

Kuntalain (410/2015) 13 luvun 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarviossa ja -suunnitelmassa valtuusto hyväksyy kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta

lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja taloussuunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden ohjauksen ja valvonnan välineitä. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Kuntalain talousarvio- ja suunnitelmasäännösten tarkoituksena on varmistaa kunnan tehtävien ja talouden oleminen kestävällä pohjalla ja tasapainossa. Talouden suunnittelun lähtökohtana ovat strategiassa kunnan toiminnalle asetetut pitkän aikavälin tavoitteet, ennakoitujen talouden kehitysnäkymät, arvioitu väestön ja elinkeinon kehitys sekä toimintaympäristön muutokset. Talousarviossa esitetään tavoitteiden toteutumisen edellyttämät toiminnan ja talouden tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat.

Talousarvio tulisi laatia siten, että se ohjaa ja kannustaa kuntaa tulokselliseen toimintatapaan. Tuloksellisuus muodostuu seuraavista osatekijöistä: taloudellinen tuottavuus ja tehokkuus, palvelun laatu ja vaikuttavuus sekä työelämän laatu.

2.2 Talousarvion rakenne

Talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Käyttötalousoassa toimialojen määrärahat ja tuloarviot sidotaan tavoitteisiin. Valtuusto osoittaa toimielimelle määrärahan tai asettaa tuloarvion määrätyn tehtävän hoitamiseksi siten, että tehtävälle asetetut tavoitteet toteutuvat. Käyttötalous ja toiminnan tavoitteet esitetään toimialoittain.

Tuloslaskelmaosa on kunnan kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulorahoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmaosaan yhdistellään toimialojen toimintatulot ja toimintamenot. Tuloslaskelmaosassa budjetoidaan valtuustoon nähden sitovat tulosvaikutteiset tuloarviot ja määrärahat, joita ei ole budjetoitu tehtäväkohtaisissa käyttötalousoissa ja tulosbudjeteissa. Tuloslaskelmaosan sitovia eritä ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot, satunnaiset erät ja tilinpäätössiirrot. Mainittujen erien sitovuuteen sovelletaan samoja perusteita kuin käyttötalousoosan ja investointiosan tuloarvioissa ja määrärahoissa. Tuloarvioiden alittuminen ja määrärahan ylittyminen on käsiteltävä talousarviomuutoksena valtuustossa.

Rahoituslaskelma osoittaa, miten talousarvio vaikuttaa kunnan maksuvalmiuteen. Rahoitusosa on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kuvataan toiminnan ja investointien rahavirtaa. Siitä nähdään, miten vuosikate ja muu tulo-rahoitus riittävät investointimenojen kattamiseen. Toisessa osassa arvioidaan rahoituksen rahavirtaa. Talousarviota laadittaessa tärkeitä eritä ovat antolainauksen ja lainakannan muutokset sekä kassavarojen muutokset.

Investointiosassa esitetään investointeja koskevat tavoitteet, hankkeiden kustannusarviot ja niiden jaksottuminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot.

2.3 Taloudellinen tilanne ja kehitysnäkymät

2.3.1 Yleinen taloudellinen tilanne

Suomen bruttokansantuote kasvoi vuonna 2019 1,1 prosenttia. Bruttokansantuote eli tavaroiden ja palveluiden tuotannossa aikaansaatu arvonlisäys oli vuonna 2019 241 miljardia euroa. Suomen talous on kasvanut muutaman viime vuoden hyvin (3,1 prosenttia 2017 ja 1,6 prosenttia 2018) ja kasvu on ollut laaja-alaista. Koronakriisin johdosta Suomen BKT:n arvioidaan putoavan vuonna 2020 4,5 prosentilla. Tuleville vuosille odotetaan kohtalaista elpymistä, sillä vuonna 2021 talouden odotetaan kasvavan 2,6 prosenttia ja vuonna 2022 edelleen 1,7 prosenttia. Valtiovarainministeriön syksyn ennuste perustuu oletukseen, että epidemia ei ryöpsähdä uudelleen valloilleen Suomessa eikä maailmalla. Tällä hetkellä epidemia näyttää kiihtyvän uudelleen ja vasta tehokas hoito ja rokote selkeyttävät kunnolla näkymää. (ks. VM, Taloudellinen katsaus – syksy 2020.)

Maailmantalouden epävarmuus heijastuu vahvasti Suomen vientiin, joten koronatilanteen kehittymisellä maailmalla on suuri vaikutus Suomen talouteen. Maailmantalouden ennustetaan supistuvan peräti 6,1 prosenttia tänä vuonna ja elpyvän 5,5 prosenttia ensi vuonna. Euroalueen talouden ennustetaan supistuvan peräti 9,6 prosenttia tänä vuonna ja elpyvän vastaavasti 5 prosenttia vuonna 2021. Suurin osa tavaraviennistä menee teollisuuden tuotantotarpeisiin ulkomailla ja investointitavaroita ja kuljetusvälineitä viennin arvosta on ollut viime vuosina noin kolmannes. Teollisuuden tilauskanta on pienentynyt huolestuttavasti, minkä vuoksi tärkeimpien kauppakumppanien teollisuuden elpyminen on tärkeää Suomen viennille. Investointitarvikkeiden kysyntä tyypillisesti elpyy taantumassa hitaammin kuin kulutustuotteiden. Investointien väheneminen tai lykkääntyminen tärkeimmillä vientimarkkinoillamme iskisi rajusti lukuisiin investointihyödykkeitä tarjoaviin yrityksiimme ja samalla koko Suomen talouteen. Viennin lisäksi myös yksityinen kulutus ja yksityiset investoinnit supistuvat kuluvana vuonna. Yksityisten investointien kasvuvauhti jää lähivuosien ennustejaksolla kokonaisuudessaan keskimäärin -1,1 prosenttiin, joten niiden suhde BKT:hen jää ennustejakson lopussa noin 19 prosenttiin. Matkailu on edelleen pysähdyksissä ja heikko kehitys jatkuu ensi vuoden puolelle. (ks. VM, Taloudellinen katsaus – syksy 2020.)

Suomen julkinen rahoitus on pitkällä aikavälillä epätasapainossa, jonka suuruus on noin 3,5 prosenttia BKT:sta eli lähes 10 miljardia euroa vuonna 2024, jota on käytetty Valtiovarainministeriön laskelmissa perusvuotena. Suurin syy epätasapainoon on väestön ikääntyminen, mikä näkyy sosiaali- ja terveyspalveluiden jatkuvana palvelutarpeen kasvuna ja siten julkisten menojen kasvuna aina 2040-luvun alkupuolelle saakka. (ks. VM, Taloudellinen katsaus – syksy 2020.)

Työllisyysasteen pitkään jatkunut kasvu osoitti hiipumisen merkkejä jo ennen koronakriisiä. Työllisyysaste kasvoi vuoden 2017 69,6 prosentista 71,7 prosenttiin 2018 ja edelleen 72,5 prosenttiin vuonna 2019. Työllisyysasteen uskotaan putoavan 71,2 prosenttiin kuluvana vuonna koronakriisin vuoksi. (ks. VM, Taloudellinen katsaus – syksy 2020.)

Elokuun lopussa TE-toimistoissa oli yhteensä 329 700 työtöntä työnhakijaa, mikä on 97 100 henkilöä ja 42 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien työnhakijoiden määrä kuitenkin väheni edellisestä kuusta 57 700 henkilöllä. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,5 prosenttia elokuun lopussa, mikä on 3,6 prosenttiyksikköä korkeampi vuotta aiempaan verrattuna. Eriytisesti lomautettujen henkilöiden määrä nostaa työttömien työnhakijoiden määrää, koska yritykset ovat käyttäneet ahkerasti mahdollisuutta lomauttaa henkilöstöään koronakriisin aikaansaamien muutosten vuoksi. Kokoaikaisesti lomautettujen osuus työttömistä työnhakijoista oli elokuussa 61 000 henkilöä eli kasvua vuoden takaiseen 53 700 henkilöä. Uusien lomautettujen kuten myös lomautettujen kokonaismäärä on kuitenkin kääntynyt laskuun kevään jälkeen. Pitkäaikaistyöttömien eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden määrä (78 800) sen sijaan kasvoi 15 400 henkilöllä

vuoden takaiseen verrattuna. Avoinna olevia työpaikkoja oli elokuun aikana TE-toimistoissa kaikkiaan 98 600, mikä on 19 500 työpaikkaa vähemmän kuin vuosi sitten. (TEM, työllisyyskatsaus, elokuu 2020.)

Työllisyysaste toipuu ennusteiden mukaan hitaasti, eikä hallitusohjelmaan kirjattua 75 prosentin työllisyysastetta saavuteta tällä hallituskaudella. Työllisyysasteen odotetaan heikkenevän edelleen 0,2 prosenttiyksiköllä 71 prosenttiin vuonna 2021. Vuonna 2022 työllisyysasteen uskotaan kääntyvän jälleen varovaiseen nousuun (71,5 prosenttia). Myöskään työttömyysaste ei palaudu lähivuosina vuoden 2019 tasolle, jolloin työttömyysaste oli 6,7 prosenttia. Työttömyysasteen odotetaan nousevan edelleen kuluvan vuoden 8 prosentista 8,2 prosenttiin ensi vuonna ja laskevan hieman 8,0 prosenttiin vuonna 2022. Alkuvuoden aikana on solmittu merkittävä määrä uusia työsopimuksia. Keskimäärin nimellispalkkoja on sovittu korotettavaksi vajaat 1,5 prosenttia. Ansiotaso kohoaa tänä vuonna arviolta 1,7 %. (ks. VM, Taloudellinen katsaus – syksy 2020.)

Inflaatioksi vuodelle 2020 ennustetaan kuluttajahintaindeksillä mitattuna 0,4 %, joten inflaatio pysyy maltillisena. Koronakriisin supistaessa kulutuskysyntää sekä aiheuttaessa talouden kehitykseen epävarmuutta inflaation ennustetaan pysyvän varsin maltillisena myös seuraavina vuosina. Kuitenkin kulutukseen kohdistuvat veronkorotukset kiihdyttävät inflaatiota vuosina 2021 ja 2022. (ks. VM, Taloudellinen katsaus – syksy 2020.)

Arvio vientikysynnästä on tarkentunut huomattavasti aiempaa heikommaksi vuonna 2020 ja erityisesti tulevina vuosina, riippuen suuresti koronapandemian kehittymisestä ja sen vaikutuksesta yritysten investointihalukkuuteen. Viennin ennakoidaan supistuvan noin 13 prosentilla tänä vuonna. Yksityisten investointien ennustetaan supistuvan 7,6 prosentilla ja yksityisen kulutuksen puolestaan 3,8 prosentilla vuonna 2020. Vuonna 2021 viennin ennakoidaan kasvavan 5,3 prosenttia ja 2022 puolestaan 3,8 prosenttia. Maailmantalouden ja Suomen vientimarkkinoiden supistuminen ja epävarmuus tulevasta kehityksestä alentavat yritysten investointeja. Vuoden alkupuolella rakentamisen kasvu oli hieman aiemmin ennakoitua voimakkaampaa, mutta asuinrakennusinvestointien ennakoidaan silti supistuvan 2,0 % tänä vuonna.

Kotimainen kysyntä on kuitenkin pysynyt kuluvana vuonna pelättyä paremmalla tasolla, huolimatta keväällä asetetuista rahoituksista. Asetetut rajoitukset eivät sulkeneet toimialoja ja leikanneet yksityistä kysyntää aivan siinä mitassa kuin pelättiin. Tänä vuonna yksityisen kysynnän arvioidaan vaikuttavan talouden arvonlisäykseen -3,8 prosenttiyksiköllä ja julkisen kysynnän puolestaan noin +3,9 prosenttiyksikköä elvytyksen vaikutuksen vuoksi. Ennusteet pitävät sisällään huomattavan paljon epävarmuutta johtuen koronatilanteen muutoksesta. Koronaepidemian vahvistuminen näyttää tällä hetkellä vaikeuttavan esimerkiksi palvelualan toimintaedellytyksiä johtuen uusista syyskuussa määrättyistä rajoituksista anniskeluravintoloiden aukioloihin.

Vaikka investointiympäristö on epävarma, investointeja tulevina vuosina tukevat yksittäisten maiden mittavien omien elvytyspakettien sekä keskuspankkien (Fed, EKP jne.) mittavan elvytyksen lisäksi EU:n seitsenvuotinen rahoituskehys (1 074 miljardia euroa) sekä kertaluontoinen elpymisväline (750 miljardia euroa). Elpymisvälineestä 390 miljardia euroa jaetaan jäsenmailla avustuksina ja 360 miljardia euroa annetaan lainoina. Arvioiden mukaan Suomen saama osuus elpymisvälineestä on n. 3,1 miljardia euroa. Suomen laskennallinen maksuosuus elpymisvälineestä olisi n. 6,6 miljardia euroa. Elpymisvälineen keskeisenä tavoitteena on edistää Euroopan unionin taloudellista, sosiaalista ja alueellista koheesiota parantamalla jäsenvaltioiden palautumiskykyä, pienentämällä kriisin sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia sekä tukemalla talouden vihreää ja digitaalista siirtymää. Kertaluontoinen elpymisväline on voimassa vuoteen 2023 asti. (ks. VM, Taloudellinen katsaus – syksy 2020.)

Vuoden 2020 valtion alijäämä on arviolta lisätalousarviot mukaan lukien peräti 17,6 miljardia euroa ja julkisyhteisöjen velka nousee noin 70 prosenttiin suhteessa BKT:hen (59,2 %/BKT 2019). Julkisen

talouden alijäämä kasvaa kuluvana vuonna peräti 7,7 prosenttiin BKT:sta. Valtion ja paikallishallinnon yhteenlaskettu alijäämä on vielä edellä mainittuja lukujakin suurempi, sillä julkisyhteisöihin luokiteltavat työeläkelaitokset ovat hieman ylijäämäisiä. Mittava alijäämä johtuu koronapandemian aiheuttamasta taantumasta sekä hallituksen päättämistä yrityksistä, kansalaisia ja taloutta tukevista toimista.

Vuoden 2021 talousarvioesityksen loppusumma on 64,2 miljardia euroa eli 6,5 miljardia euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa, mutta 2,9 miljardia euroa vähemmän kuin 2020 lisätalousarviot sisältäen. Valtion 2021 talousarvioesitys vuodelle 2021 on 10,8 miljardia euroa alijäämäinen eli siis luonteeltaan vahvasti elvyttävä. Samalla kuitenkin valtionvelka nousee arviolta peräti 135 miljardiin euroon ensi vuonna. Lisäksi kuntien velkaantuminen nostaa koko julkisyhteisöjen velkamäärää. Velkasuhteen palauttaminen vuoden 2019 tasolle eli 60 prosentin tuntumaan 2020-luvun aikana edellyttäisi puolestaan julkisentalouden vahvistamista n. 10 mrd. eurolla.

Maailmantalouden ja –kaupan riskit painottuvat aiempaa enemmän alasuuntaan. Keskeinen riski on covid-19-pandemian toinen aalto ja sitä mahdollisesti seuraava rajoittavien toimien palauttaminen. Neuvotteluiden kariutuminen Ison-Britannian ja EU:n välillä johtaisi eräänlaiseen kovaan Brexitiin. Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen jännite kiristää globaalia geopoliittista tilannetta. Merkittävin yläsuuntainen riski olisi covid-19-pandemian odotettua nopeampi laantumisen rokotteen löytymisen ansiosta. (ks. VM, Taloudellinen katsaus – syksy 2020.)

2.3.2 Kuntatalous 2021-2023

Kuntien talous jatkoi heikkenemistään vuonna 2019. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu toimintakate eli nettomenot olivat vuonna 2019 noin -29,7 mrd. euroa. Toimintakate heikkeni noin 1,3 mrd. eurolla eli yli 4 prosentilla edellisvuodesta. Kuntatalouden yhteenlaskettu vuosikate oli noin 2,3 mrd. euroa, eikä riittänyt kattamaan 2,9 mrd. euron poistoja ja arvonalentumisia eikä noin 4,0 mrd. euron nettoinvestointeja. Koko kuntatalouden vuosikate heikkeni noin 300 milj. eurolla. Koko kuntatalouden tilikauden tulos oli vuonna 2019 noin 200 milj. euroa negatiivinen, kun se vuonna 2018 oli noin 80 milj. euroa negatiivinen ja vuonna 2017 noin 1,3 mrd. euroa positiivinen. Kuntatalouden nettoinvestoinnit olivat vuonna 2019 noin 4,0 mrd. euroa, josta kuntien osuus oli noin 2,7 mrd. euroa ja kuntayhtymien noin 1,3 mrd. euroa. Investoinnit kasvoivat edellisvuoteen verrattuna noin 200 milj. euroa, josta valtaosa perustui kuntayhtymien investointien kasvuun. Kuntatalouden lainakanta kasvoi noin 2,5 mrd. eurolla yhteensä 21,9 mrd. euroon (kuntatalouden sisäiset lainat poistettuna). Lainanotto kasvoi voimakkaasti sekä kunnissa että kuntayhtymissä. (VM, Kuntatalousohjelma 2021.)

Vuoden 2020 kuntien toimintaan ja talouteen on vaikuttanut keskeisesti käynnissä olevia koronaviruspandemia. Kuntatalouden osalta vaikutuksia voidaan tarkastella kuntien menojen kasvun ja tulojen supistumisen kautta. Osa pandemian vaikutuksista on suoria, osa tulee välillisesti ja viiveellä. Suorin vaikutus koronaviruspandemialla on kuntien terveydenhuoltomeneihin. Toistaiseksi pandemia ei ole levinnyt vielä koko maahan, ja sote-kustannusten kasvu on keskittynyt suurimpiin kaupunkeihin ja sairaanhoitopiireihin. Pandemian leviäminen voi kuitenkin kasvattaa jo nopealla aikavälillä sairaanhoitopiirien ja kuntien terveydenhuoltomenoja. Sairaanhoitopiirien kustannusten kasvuun ja ajoittumiseen vaikuttaa myös ei-kiireellisen hoidon lykkääminen. Kustannusten kasvua määrittävät muun muassa tarvittavan hoidon määrä, laatu, kesto ja alueellinen jakautuminen.

Koronaviruspandemian vaikutukset näkyvät suoraan ja välillisesti niin kuntien verotulojen kuin myynti- ja maksutulojen kehityksessä. Lomautukset ja rajoitustoimien pitkittyessä mahdolliset irtisanomiset pienentävät kunnallisverokertymää. Yritystoiminnan vaikeudet näkyvät puolestaan yhteisöverokertymän pienentymisenä. Kuntakohtaisten vaikutusten suuruuteen ja ajoitukseen vaikuttaa luonnollisesti se, mille toimialoille kriisi iskee voimakkaimmin. Rajoitustoimien seurauksena myynti- ja maksutulot pienenevät. Lomautukset ja irtisanomiset lisäävät painetta sosiaalihuollon palveluihin.

Vuonna 2020 on annettu lukuisia lisätalousarvioita, joissa on kohdennettu merkittäviä lisämäärärahoja koronavirustilanteen hoitamiseen ja talouden elvyttämiseen. Hallitus myönsi tukea kunnille ja sairaanhoitopiireille valtion vuoden 2020 neljännessä lisätalousarvioesityksessä yhteensä noin 1,4 miljardin euroa. Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen myönnettiin lisää yli 770 miljoonaa euroa. Sairaanhoitopiirit saivat 200 miljoonaa euroa avustusta koronavirustilanteen aiheuttamien kustannusten ja mahdollisten alijäämien kompensointiin. Lisäksi kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettiin väliaikaisesti 10 prosenttiyksiköllä, minkä vaikutukseksi ennakoitiin noin 550 miljoonaa euroa.

Vuoden 2021 valtion talousarvioesityksessä ilmoitettiin syksyn 2020 lisätalousarvioesityksestä, jolla on tarkoitus osoittaa kunnille ja sairaanhoitopiireille vielä 600 miljoonaa euroa vuodelle 2020. Kunnat saavat arviolta peruspalvelujen valtionosuuteen edelleen kertaluonteisen 400 miljoonan euron lisäyksen ja sairaanhoitopiirit vastaavasti 200 miljoonaa euroa.

Talousarvioesityksessä kuntataloutta ehdotetaan edelleen tuettavaksi vuonna 2021. Peruspalvelujen valtionosuuksiin tehdään kertaluonteinen 300 miljoonan euron korotus (peruspalvelujen valtionosuus 280 miljoonaa ja harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus 20 miljoonaa) ja yhteisöverosuuden määräaikainen 10 prosenttiyksikön korotus pysyy voimassa vielä 2021 vuoden. Peruspalvelujen valtionosuuden lisäyksestä 249 miljoonaa euroa kohdistetaan kuntien asukasluvun perusteella ja 31 miljoonaa kuntien kunnallisveron jako-osuuksien suhteessa. Valtionosuuksien lisäys pitää sisällään kilpailukyky sopimukseen liittyvän 233,6 milj. euron vähennyksen poistumisen. Yhteisöverosuuden korotuksen vaikutukseksi arvioidaan 550 miljoonaa euroa. Lisäksi valtio sitoutui korvaamaan täysimääräisesti kunnille ja sairaanhoitopiireille koronasta välittömästi aiheutuvat testaus- ja hoito- menot. Kuntatalouden kehitysnäkymät pysyvät kuitenkin vaikeina, sillä tukitoimenpiteillä ei pystytä korjaamaan kuntataloutta jo pitkään vaivannutta tulo- ja menokehityksen rakenteellista epäsuhtaa.

Talouden hidas toipuminen yhdessä väestön ikääntymisen ja rakennuskannan iästä ja muuttoliikkeestä aiheutuvien investointipaineiden kanssa pitävät kuntatalouden jo pitkään jatkuneen tulo- ja menokehityksen rakenteellisen epätasapainon mittavana lähivuosina. Kuntatalouden tuloksen enustetaan olevan ensi vuonna lähellä tasapainoa, mutta investointitason pysyessä korkeana toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan jäävän noin 2 miljardia euroa negatiiviseksi. Vuoden 2021 jälkeen valtion koronavirustilanteeseen liittyvät tukitoimet poistuvat ja toiminnan ja investointien rahavirta jää kehyskauden lopussa runsaat 2 miljardia euroa negatiiviseksi. Siksi myös kuntatalouden lainakanta jatkaa ripeää kasvuaan ja uhkaa kasvaa noin 33 miljardiin euroon vuonna 2024. (VM, Kuntatalousohjelma 2021.)

Kuntatalousohjelman yhteydessä laadittujen kuntakohtaisten painelaskelmien perusteella talouden sopeutus paine on lähivuosina suuri kaikissa kuntakoryhmissä. Vuosina 2021–2022 toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan heikkenevän kaikissa kuntakoryhmissä valtion tukitoimien pienentyessä. Heikkenevä toiminnan ja investointien rahavirta näkyy kuntien lainakannoissa sekä kasvavana paineena nostaa kunnallisveroprosentteja. Myös negatiivisen vuosikatteen ja alijäämäisten kuntien lukumäärän arvioidaan kasvavan lähivuosina. Kuntatalouden vakauden turvaaminen edellyttää myös kuntien omia tuottavuus- ja sopeutustoimia. (VM, Kuntatalousohjelma 2021.)

Vuoden 2021 talousarvioesityksessä kuntatalouteen kohdentuu merkittäviä uudistuksia, jotka liittyvät muun muassa oppivelvollisuuden laajentamiseen ja hoivahenkilöstön sitovaan vähimmäishenkilöstömitoitukseen. Uudistusten vaikutus kuntien talouteen nousee monissa tehtävissä asteittain. Kunnat saavat laajeneviin tehtäviinsä täyden valtionrahoituksen. Indeksikorotus (2,4 %) lisää valtionosuutta noin 174 milj. euroa ja tehtävämuutokset lisäävät valtionosuutta noin 112 milj. euroa.

Osana hallituksen työllisyystoimia varhaiskasvatustukia alennetaan. Maksujen alentaminen lisää työnteon kannustimia parantamalla työstä saatavaa taloudellista hyötyä ja parantaa pieni- ja

keskituloisten perheiden asemaa. Muutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2021. Se alentaa kuntien maksutuloja vuositasolla 70 milj. eurolla (30 milj. eurolla v. 2021). Varhaiskasvatusmaksujen alentamista kompensoidaan korottamalla yhteisöveron jako-osuutta 2 %-yksiköllä. Tämä kasvattaa kuntien yhteisöveroa arviolta 102 milj. eurolla. (VM, Kuntatalousohjelma 2021.)

Muutos, %	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2020–2023 keskimäärin
Koulutuspalvelut	-0,1	-0,1	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5	-0,4
Lasten päivähoito ja esiopetus	-1,7	-2,3	-3,0	-3,3	-3,2	-2,5	-1,5	-2,7
Perusopetus	1,1	1,0	0,8	0,3	0,2	-0,3	-0,6	-0,1
Lukio ja ammattikoulutus	-0,8	-0,4	-0,1	0,5	0,6	0,8	0,4	0,6
Terveyspalvelut	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	0,8
Erikoissairaanhoido	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Perusterveydenhuolto	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1
Sosiaalipalvelut	1,9	1,9	2	2,1	2,1	2,2	2,3	2,2
Vanhainkodit	2,2	2,2	2,2	2,4	2,3	2,4	2,4	2,4
Kotipalvelut	1,7	1,7	1,8	1,9	1,9	2,0	2,1	2,0
Palveluasuminen	1,9	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2	2,3	2,2
Yllä mainitut peruspalvelut yhteensä	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

Taulukko: Väestötekijöiden vaikutus peruspalveluiden kysyntään, prosenttia (VM, Kuntatalousohjelma 2020-2023, kevät 2019).

mrd. euroa	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-29,8	-30,5	-32,0	-32,9	-34,0	-35,1
2. Verotulot	23,0	23,6	24,6	24,7	25,4	26,1
3. Valtionosuudet, käyttötalous	8,7	10,7	10,1	10,3	10,9	11,3
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,2
5. Vuosikate	2,2	4,1	3,0	2,4	2,6	2,6
6. Poistot	-2,9	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3	-3,4
7. Satunnaiset erät, netto	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	-0,3	1,2	-0,1	-0,7	-0,6	-0,7
Rahoitus						
9. Vuosikate	2,2	4,1	3,0	2,4	2,6	2,6
10. Satunnaiset erät	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,9	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
12. Tulorahoitus, netto	1,7	3,6	2,4	1,9	2,1	2,1
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,4	-5,8	-5,9	-5,7	-5,6	-5,6
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,4	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3
15. Investoinnit, netto	-4,0	-4,4	-4,5	-4,4	-4,3	-4,4
16. Rahoitusjäämä (tulorah.-invest.)	-2,3	-0,8	-2,0	-2,5	-2,2	-2,3
17. Lainakanta	21,9	23,0	25,3	28,1	30,6	33,1
18. Kassavarat	6,3	6,8	7,3	7,8	8,3	8,7
19. Nettovelka (lainat–kassavarat)	15,6	16,2	18,1	20,3	22,3	24,4

Taulukko: Kuntatalouden kehitysarvio vuosina 2019–2024, mrd. euroa, käyvin hinnoin (VM, Kuntatalousohjelma 2021, syksy 2020).

Valtionosuudet, muutokset

Kuntien valtionapuihin osoitetaan yhteensä 12,4 miljardia euroa vuonna 2021. Valtionavut kasvavat vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 0,8 miljardia euroa. Laskennallisiin valtionosuuksiin ehdotetaan yhteensä 8,7 miljardia euroa, mikä on noin 0,6 miljardia euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on noin 7,7 mrd. euroa vuonna 2021. Lisäystä vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon on runsaat 600 milj. euroa. Vuonna 2020 lisätalousarvioissa peruspalvelujen valtionosuuteen osoitettiin 806 milj. euron kertaluontoinen lisäys koronakriisin takia ja lisäksi hallitus päätti budjettiriihessä, että syksyn lisätalousarviossa valtionosuuteen kohdistetaan 400 milj. euron kertalisäys. Vuoden 2021 peruspalvelujen valtionosuuksien laskennalliset kustannukset ovat yhteensä 27,7 mrd. euroa. Tästä ikärakenteen osuus on 19,3 mrd. euroa ja sairastavuuden 6,6 mrd. euroa. Kuntien omarahoitusosuus on 20,6 mrd. euroa eli 3 746,81 euroa/asukas. Omarahoitusosuuden vähentämisen jälkeen kuntien valtionosuus on 7,1 mrd. euroa. Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus on 795 milj. euroa, josta tasauslisien osuus on 1 486 milj. euroa ja tasausvähennykset ovat -690 milj. euroa. Vertailtaessa vuoden 2021 talousarvioesitystä vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon kuntien peruspalvelujen valtionosuus kasvaisi noin 622 milj. euroa. Peruspalvelujen valtionosuuteen on kuitenkin tehty mittavia lisäyksiä koronakriisin aiheuttamien vaikutusten kompensoimiseksi vuoden 2020 aikana. Näiden kompensatioiden yhteismäärä on noin 806 milj. euroa. (VM, Kuntatalousohjelma 2021, syksy 2020).

Laskennalliset kustannukset	1 000 euroa	Muutos vuoteen 2020, 1 000 euroa, ml vuoden 2020 lisätalousarviot	Muutos vuoteen 2020, 1 000 euroa, varsinainen talousarvio
- ikärakenne	19 266 272	543 567	556 226
- sairastavuus	6 616 251	151 234	165 628
- työttömyys	515 589	11 930	11 939
- kaksikielisyys	103 351	2 467	2 466
- vieraskielisyys	798 007	62 105	62 106
- asukastiheys	202 557	4 369	4 366
- saaristoisuus	14 721	193	193
- saaristo-osakunta	9 725	63	-89
- koulutustausta	174 679	4 070	-6 394
Laskennalliset kustannukset yhteensä	27 701 152	779 997	796 441
Kuntien rahoitusosuus	20 590 250	531 299	535 505
Valtionosuus	7 110 903	248 699	260 937
Lisäosat	349 368	6 924	14 204
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	795 489	16 153	32 210
Valtionosuuden harkinnanvarainen korotus	30 000	-30 000	20 000
Kotikuntaa vailla olevien 6-15-vuotiaiden kotikuntakorvaukset (valtio korvaa)	5 977	5 977	136
Yksityisten opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonnalisävero	7 141	7 141	804
Syrjäisyyskertoimen korjaus			-4 100
Valtionosuuteen tehtävät lisäykset ja vähennykset	- 602 278	-835 872	298 254
Kuntien peruspalvelujen valtionosuus, yht.	7 696 600	-580 978	622 445

Taulukko: Peruspalvelujen valtionosuuden muodostuminen vuonna 2021, ennakkotieto (VM, Kuntatalousohjelma 2021, syksy 2020).

Peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotus on 2,4 prosenttia ja siitä aiheutuva valtionosuuden lisäys noin 174 milj. euroa vuonna 2021. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus pienentää kuntien peruspalvelujen valtionosuutta 13,7 milj. eurolla. Valtionosuusprosentti vuodelle 2021 on 25,67, joka on 0,18 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2020. Muutos johtuu uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamisesta siten, että niiden valtionosuus on 100 prosenttia.

	Lisäykset, milj. euroa	Vähennykset, milj. euroa
Valtionosuuden kertaluonteinen korotus vuodelle 2021 (,josta 20 milj. euroa kohdennetaan valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotukseen)	300,0	
Indeksikorotus	173,6	
Vanhuspalvelulain muutos, hoitajamitoitus	52,8	
Kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmä, määrärahan palautus	30,0	
Asukasluvun ja laskentatekijöiden muutokset	28,8	
Perustoimeentulotuen kuntien maksuosuuden muutos	22,6	
Ylioppilaiden terveydenhuolto-äätiön opiskeluterveydenhuolto (siirto momentille 33.60.35)		-32,0
Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus		-13,7
Vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien harkinnanvarainen yhdistymisavustus (siirto momentille 28.90.31)		-10,0

Taulukko: Keskeisimmät määrärahaan vaikuttavat muutokset vuonna 2021, ennakkotieto (VM, Kuntatalousohjelma 2021, syksy 2020).

Kunnille maksettiin vuosina 2010–2019 peruspalvelujen valtionosuusmomentin kautta veroperuste-
muutoksista aiheutuneita kompensatioita vuoden 2019 tasossa 1 967 milj. euroa. Vuodesta 2020 lähtien nämä kompensatit on maksettu erilliseltä momentilta 28.90.35. Vuonna 2021 kompensatit ovat yhteensä 2 360 milj. euroa. Tästä vuoden 2021 osuus on 179 milj. euroa. Vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa kompensatioiden taso oli 2 269 milj. euroa. Kompensatioita lisättiin vuoden 2020 toisessa lisätalousarviossa 547 milj. eurolla. Lisäys johtui verotuksen maksujärjestelyjen muutoksista vuonna 2020 kunnille väliaikaisesti aiheutuvista verotulojen menetyksistä. Elokuussa 2020 saadun toteutumätiedon mukaan verotuksen maksujärjestelyn muutosten vaikutukset ovat osoittautumassa selvästi keväällä tehtyjä arvioita pienemmiksi. Uusimman arvion mukaan verotuksen maksujärjestelyjen muutokset vähentäisivät kuntien verotuloja vuonna 2020 yhteensä 114 milj. euroa, josta kunnallisveron osuudeksi arvioidaan 97 milj. euroa, yhteisöveron osuudeksi 7 milj. euroa ja kiinteistöveron osuudeksi 9 milj. euroa. Näin ollen vuoden 2020 viidennessä lisätalousarviossa veromenetysten korvauksia vähennetään 433 milj. euroa. (VM, Kuntatalousohjelma 2021, syksy 2020).

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet vuonna 2021. Esi- ja perusopetuksen erillirahoitettavien osien, lukiokoulutuksen, vapaan sivistystyön, taiteen perusopetuksen sekä muuseoiden, teattereiden ja orkesterien valtionosuuden indeksikorotus on 2,4 prosenttia ja siitä aiheutuva valtionosuuden lisäys yhteensä noin 22,4 milj. euroa vuonna 2021. Tästä kuntatalouteen arvioidaan kohdistuvan 17,3 milj. euroa. Ammatillisen koulutuksen rahoituksen indeksikorotus on 2,0 prosenttia, ja se lisää valtion määrärahoja 17,7 milj. euroa, mistä kuntatalouteen arvioidaan kohdistuvan 13,1 milj. euroa. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon sekä kustannustason tarkistus lisää valtionosuutta 7,6 milj. eurolla, mistä kuntien arvioitu osuus on 5,9 milj. euroa. (VM, Kuntatalousohjelma 2021, syksy 2020).

Kunnallisvero, muutokset

Ansiotuloveroperusteisiin tehdään vuonna 2021 hallitusohjelman mukaisesti indeksitarkistus ansiotasoindeksin muutosta vastaavasti. Progressiivisen tuloveroasteikon euromääräisiä rajoja korotetaan ja sen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 60 milj. eurolla vuonna 2021. Työtulovähennystä korotetaan ja sen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 72 milj. eurolla vuonna 2021. Perusvähennyksen korotuksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 40 milj. eurolla vuonna 2021. Asuntolainan korkovähennysoikeutta supistetaan hallitusohjelman mukaisesti. Vähennysoikeutta supistetaan vuosina 2021–2023 viisi prosenttiyksikköä vuodessa siten, että vuonna 2023 asuntolainan korkojen vähennyskelpoisuus poistuu kokonaan. Muutoksen arvioidaan lisäävän kunnallisveron tuottoa 5 milj. eurolla vuonna 2021. Työsuhdematkalipun verovapaata osuutta korotetaan ja verotusta yksinkertaistetaan. Täyssähköautojen vapaan autoedun ja käyttöedun verotusarvoa alennetaan määräaikaisesti vuosina 2021–2025. Sähköautojen latausetu vapautetaan verosta määräaikaisesti vuosina 2021–2025. Työsuhdepolkupyöräetu säädetään verovapaaksi. Joukkoliikenteen osuus työsuhde-etuna tarjottavasta liikkumispalvelupaketista rinnastetaan verovapaaseen työsuhdematkalippuun. Liikenteen työsuhde-etujen muutosten arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 7 milj. eurolla vuonna 2021. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöantien verotusta koskevaksi sääntelyksi. Huojennuksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 2 milj. eurolla vuonna 2021. Lisäksi vuosina 2020–2023 voimassa olevat irtaimen käyttömaisuuksien korotetut poistot vaikuttavat ajanjaksolla kunnallisverotuloja alentavasti. Muutoksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron tuottoa 3 milj. eurolla vuonna 2021. Vuonna 2020 toteutetun verotuksen maksujärjestelyjen ehtojen huojennuksen seurauksena kunnallisverotulojen kertymää siirtyy vuodelta 2020 arviolta 98 milj. euroa vuosille 2021 ja 2022. (VM, Kuntatalousohjelma 2021, syksy 2020).

Yhteisövero, muutokset

Osana koronaviruspandemiaan liittyvää kuntien tukemisen toimenpiteiden kokonaisuutta kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettiin 10 prosenttiyksiköllä verovuodelle 2020. Yhteisöverokertymän jaksotuksesta johtuen muutoksen arvioidaan kasvattavan kuntien yhteisöveron tilityksiä vuonna 2021 edelleen noin 60 milj. eurolla. Kuntien yhteisöveron jako-osuuteen tehdään 10 prosenttiyksikön määräaikainen korotus edelleen vuodelle 2021. Tämän arvioidaan lisäävän kuntien yhteisöveron kertymää vuonna 2021 noin 510 milj. eurolla ja vuonna 2022 noin 40 milj. eurolla. (VM, Kuntatalousohjelma 2021, syksy 2020).

Osana hallituksen työllisyystoimia varhaiskasvatusmaksuja alennetaan nettomääräisesti vuositasolla 70 milj. eurolla. Maksujen alennus tulee voimaan elokuussa 2021, joten ensi vuodelle arvioitu maksutulojen vähennys on noin 30 milj. euroa. Kunnille tämä kompensoidaan korottamalla yhteisöveron jako-osuutta pysyvästi 2 prosenttiyksiköllä. Tämän arvioidaan lisäävän kuntien yhteisöveron kertymää vuonna 2021 noin 102 milj. eurolla. (VM, Kuntatalousohjelma 2021, syksy 2020).

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä vuosina 2021–2024. Muutos ei aiheuta verotulomenetyksiä kunnille koska yhteisöveron jako-osuuksia ehdotetaan muutettavaksi siten, että esityksen vero-tuottovaikutus kunnille on neutraali. Koronaviruspandemian vuoksi taloudellisiin vaikeuksiin ajautuneiden yritysten tilanteen helpottamiseksi vuonna 2020 voimaan tulleen maksujärjestelyhuojennuksen päättämisen arvioidaan kasvattavan kuntien yhteisöverokertymää 4 milj. eurolla vuonna 2021. (VM, Kuntatalousohjelma 2021, syksy 2020).

Kiinteistövero, muutokset

Hallitusohjelman mukaisesti käynnissä olevaa kiinteistöverouudistusta jatketaan siten, että uudistus tulee pääosaltaan voimaan vuoden 2023 verotuksessa. Uudistus siirtyy aiemmin suunnitellusta vuodelta, koska linjauksia varten tarvitaan lisää tietopohjaa ja analyysiä vaikutuksista. Vuonna 2020

toteutetun verotuksen maksujärjestelyjen ehtojen huojennuksen seurauksena kiinteistöverotulojen kertymää siirtyy vuodelta 2020 arviolta 9 milj. euroa vuosille 2021 ja 2022. (VM, Kuntatalousohjelma 2021, syksy 2020).

2.4 Pälkäneen kunnan taloudellinen tilanne

2.4.1 Pälkäneen kunnan talous

Vuosi 2018 oli erityisen haastava Pälkäneen kunnan taloudessa. Kunnan toimintakate heikkeni yli 0,7 miljoonaa euroa ja vuosikate lähes 1,6 miljoonaa euroa vuoteen 2017 verrattuna. Keskeisenä syynä vuosikatteen alentumiseen oli verotulojen ennakoitua heikompi kertyminen lähes 0,9 miljoonalla eurolla sekä sosiaali- ja terveystalouden kustannusten merkittävä kasvu ennakoituun nähden. Vuoden 2018 tilikauden tulos muodostui lähes 2,2 miljoonaa euroa tappiolliseksi. Tilikauden alijäämää syntyi tilinpäätössiirtojen eli poistoeron vähennyksen jälkeenkin lähes 1,5 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna tilikauden tulos oli myöskin yli 0,5 miljoonaa euroa tappiolla, mutta tilinpäätössiirtojen ansiosta tilikausi muodostui niukasti ylijäämäiseksi.

Viime vuosi osoittautui lopulta kuntataloudessa hieman pelättyä paremmaksi, kuten myöskin Pälkäneellä. Vajaan 1,9 miljoonan euron vuosikatteesta huolimatta se ei riittänyt kattamaan reilun 2,5 miljoonan euron poistoja, vaan tilikauden tappio oli 674 000 euroa. Poistoeron muutoksen jälkeen kuitenkin tilikausi kipusi 119 000 euroa ylijäämäiseksi. Vuodesta 2015 alkaen vuosikate ei ole riittänyt kattamaan kunnan poistosuunnitelman mukaisia poistoja, johon on osaltaan vaikuttanut silloin tehty muutos poistosuunnitelmassa.

Pälkäneen kunnalla on tilinpäätöksen 31.12.2019 mukaan taseessa kertynyttä ylijäämää 9,4 miljoonaa euroa, mikä on noin 1 460 euroa asukasta kohden. Lisäksi kunnalla on käytettävissä olevaa poistoeroa 3,68 miljoonaa euroa. Aikaisempien tilikausien ylijäämäisistä tuloksista muodostetut investointivaraukset on kaikki tuloutettu, viimeisin vuonna 2018 Kostia-Areenaan liittyen. Taseeseen kertyneellä poistoerolla voidaan tuloslaskelmassa vähentää suunnitelman mukaisten poistojen vaikutusta tilikauden tulokseen kirjaamalla poistoeron muutos. Kertynyttä poistoeroa saadaan kirjata tuloslaskelman poistoeron vähennyksenä enintään ko. hyödykkeen tilikauden suunnitelmapoistojen määrä. Tilikauden ylijäämää parantavavan poistoeron muutoksen vaikutus pienenee vuosi vuodelta. Talousarviovuonna 2021 poistoeron määrä on arviolta 686 000 euroa ja suunnitelmavuosina 2022 ja 2023 puolestaan 420 000 ja 330 000 euroa.

Tilikaudella 2017 kunnan lainojen määrä oli 7,9 miljoonaa euroa, vuoden 2018 lopussa lainamäärä oli 11,5 miljoonaa euroa ja vuoden 2019 lopussa 10,4 miljoonaa euroa. Asukaskohtainen lainamäärä tilikaudella 2019 lopussa oli 1 620 euroa (2018 1 765 euroa). Tilikaudella 2020 ei ole nostettu talousarviolainaa, eikä tarvetta lyhytaikaisen luoton nostamisellekaan ole ollut maksuvalmiuden hyvän tason vuoksi. Osaltaan maksuvalmiutta on parantanut valtionosuuksien korotukset sekä yhteisöverosuuden väliaikainen korotus. Lisäksi tulorahoituksen suotuisasta kehityksestä huolimatta esimerkiksi erikoissairaanhoidon toteuma on ollut kuluvana vuonna pienempää, minkä vuoksi kunnan maksumat ovat olleet arviolta pienempiä väliaikaisesti. Arvio asukaskohtaisesta lainamäärästä tilikauden 2020 päättyessä on noin 1 470 euroa. Vuoden 2020 tuloksen arviointi on hyvin epävarmaa johtuen mm. verotulojen ennakoinnin vaikeudesta sekä yleisestä epävarmuudesta koronaviruspandemiaan liittyen. Vuoden 2020 tilikauden tuloksen odotetaan olevan ylijäämäinen ilman poistoeron vähennyksen vaikutustakin mm. valtion mittavan taloudellisen tuen ja ennakkoa alhaisempien sote-kulujen vuoksi. Vuoden 2021 aikana ei ole arvioitu otettavaksi uutta lainaa. Vuoden 2021 lopussa lainamäärän arvioidaan olevan noin 1 340 euroa asukasta kohden.

Vuoden 2020 talousarvion mukainen alijäämä on -693 000 euroa. Vuoden 2020 aikana talouden suunnittelua ja ennakointia on vaikeuttanut merkittävästi edelleen käynnissä oleva koronaviruspandemia, joka on osaltaan vaikuttanut merkittävästi myös kunnan vuoden 2020 talouteen sekä talousarvion 2021 valmisteluun. Pälkäneen kunnan vuoden 2020 alkuperäisen talousarvion verotuloiksi

arvioitiin 24,2 miljoonaa euroa. Kuntaliiton viimeisimmän lokakuun veroennustekehikon perusteella verotuloiksi vuodelle 2020 ennustetaan 23,6 miljoonaa euroa eli noin 550 000 euroa alkuperäistä talousarviota vähemmän. Verotuloennusteet ovat kuitenkin parantuneet vuoden aikana keväällä alkaneesta poikkeustilasta alkaen. Syyskuun veroennustekehikossa verotulojen kertymäksi ennustettiin vajaata 23,5 miljoonaa euroa ja vielä kesäkuussa vain vähän päälle 23 miljoonaa euroa eli yli 1,1 miljoonaa euroa alle alkuperäisen talousarvion.

Kuntakohtainen palkkasumman kehitysarvio vuodelle 2020 perustuu verovuoden 2020 valtakunnalliseen palkkasumman muutokseen sekä kunnan työnikäisen väestön kehitykseen. Kunnallisveron jako-osuus verovuodelle 2020 nousee näin ollen 61,79 %:sta 62,27 %:iin ja tämä muutos lisää kunnallisveron osuutta noin 150 miljoonalla eurolla. (Kuntaliiton lokakuun veroennustekehikko.)

Yhteisöverossa koronaviruksen vaikutus alkoi näkyä huhtikuun tilityksistä alkaen. Yritykset ovat puolen vuoden ajan voineet hakea alennusta ennakkoveroihin Verohallinnolta ilman erillistä selvitystä niiden tulokehityksestä. Tästä johtuen kuluvan vuoden ennakoita kertyy tavanomaista vähemmän suhteessa maksettavaan yhteisöveroon. Vuonna 2021 edellisen verovuoden yhteisöveroja kertyy vastaavasti normaalia enemmän. Tämän hetken kehityksen perusteella vaikuttaa siltä, että suurin pudotus maksuunpannuissa ennakkoveroissa on nähty. Kuntien yhteisöveroenuste nousee selvästi aiemmista kuluvan vuoden arvioista osittain siitä syystä, että arvioitu maksettava yhteisövero kasvaa verovuosina 2020–2024 sekä osittain johtuen korotetuista yhteisöveron jako-osuuksista, josta päätettiin budjettiriihessä. Osana kuntien koronatukipakettia päätettiin valtion talousarvioesityksessä korottaa myös kuntien osuuksia yhteisöveron tuotosta. Kuntien yhteisöveron jako-osuuteen tehdään näin ollen 10 prosenttiyksikön määräaikainen korotus myös vuodelle 2021. Lisäksi kunnille kompensoidaan varhaiskasvatusmaksujen alentamiset korottamalla yhteisöveron jako-osuutta pysyvästi 2 prosenttiyksiköllä verovuodesta 2021 eteenpäin. (Kuntaliiton lokakuun veroennustekehikko.)

Ensi vuonna arvioitu kunnille maksettava yhteisövero kasvaa reilulla 700 miljoonalla eurolla, josta jako-osuuskorotusten vaikutus on reilu 85 %. Verovuosina 2022–2024 kunnille maksettava yhteisövero kasvaa reilulla 200 miljoonalla eurolla per vuosi. Tästä reilu puolet selittyy varhaiskasvatusmaksujen alentamisen kompensatiolla. (Kuntaliiton lokakuun veroennustekehikko.)

Pälkäneen kunnan verotuloiksi arvioidaan lokakuun tilanteen perusteella 24,1 miljoonaa euroa, mikä olisi noin 0,4 miljoonaa euroa talousarviokehityksessä arvioitua enemmän. Erityisesti yhteisöveron arvioidaan kasvavan lähes 20 prosenttia (250 000 euroa) 2020 vuoteen verrattuna, johtuen pääasiassa yhteisövero-osuuden 10 prosenttiyksikön korotuksesta sekä varhaiskasvatusmaksujen alenemisestä johtuvan 2 prosenttiyksikön pysyvistä korotuksesta. Kunnallisveron kasvuksi arvioidaan 1,0 prosenttia eli noin 200 000 euroa.

Syksyn budjettiriihessä tehtiin päätös kertaluonteisen peruspalvelujen valtionosuuden korotuksesta, mikä on Pälkäneen osalta arviolta 323 000 euroa vuoden 2021 osalta.

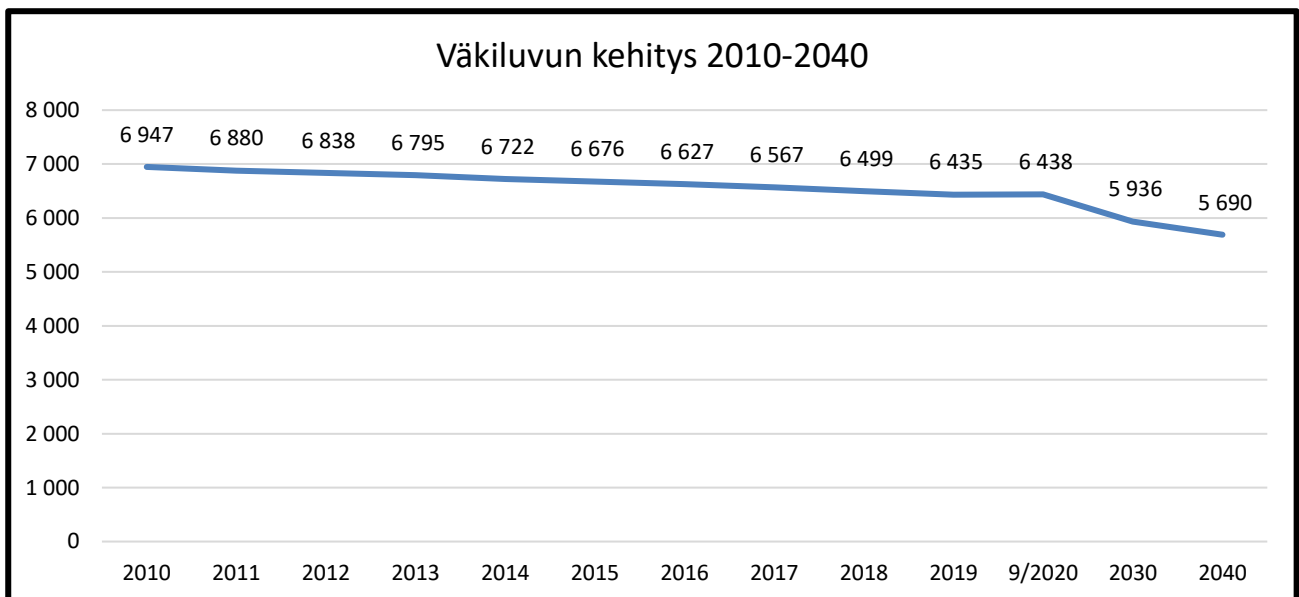
Pälkäneen kunnanhallitus antoi vuoden 2021 talousarviovalmistelua varten (30.6.2020 § 157) kehityksen. Talousarviokehityksen lähtökohtana oli, että kunnan talous saadaan suunnitelmavuosina 2022 ja 2023 tilanteeseen, jossa tilikauden tulos on lähellä nollaa tai ylijäämäinen. Talousarviokehitys annettiin meno- ja tulokehityksen nettosummana koskien kaikkia toimialoja pl. yhteistoiminta-alueella hoidettavat sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut. Suunnitelmavuosien osalta annettiin ohje, että netto ei saa ylittää talousarviovuoden tasoa.

Pälkäneen kunnanvaltuusto päätti 12.11.2020 kokouksessaan kunnan kunnallisveroprosentin vahvistamisesta ja kiinteistöveroprosentin määräämisestä. Kunnan vuoden 2021 veroprosentit ovat seuraavat:

Tuloveroprosentti	21,50
Kiinteistöveroprosentit	
yleinen	1,10
vakituiset	0,48
muut asuinrakennukset	1,10
yleishyödylliset yhteisöt	0,00

2.5 Väestö

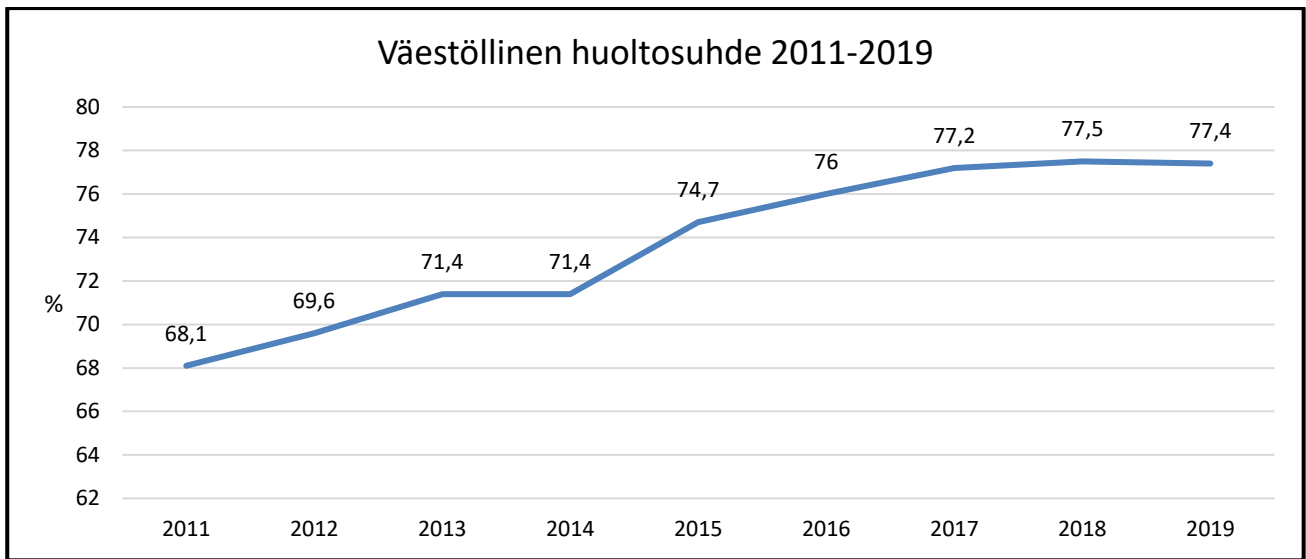
Pälkäneen kunnan keskeisenä haasteena on saada asukasmäärä nousuun ja sitä myötä saada talous nousu-uralle kasvavina verotuloina. Kuntaliitoksen jälkeen vuosina 2007–2009 Pälkäneen kunnan väkiluku kasvoi, mutta on vähentynyt vuodesta 2010 lähtien. Joulukuun lopussa 2019 väkiluku oli 6 435 asukasta (2018 6 499 asukasta) ja väestöstä 0-15 -vuotiaita oli 14,5 prosenttia (2018 14,8 prosenttia), 15-64 -vuotiaita 56,4 prosenttia (2018 56,3 prosenttia) ja yli 64-vuotiaita 29,1 prosenttia (2018 28,8 prosenttia). Tilastokeskuksen uusimman vuonna 2019 julkaistun ennusteen mukaan väkiluku tulee jatkamaan vähenemistä. Väestöllinen huoltosuhde heikkenee työikäisen väestönosan vähetessä suhteessa vanhimpiin ikäluokkiin samalla kun ihmisten elinajanodote kasvaa. Huoltosuhde on Pälkäneellä heikkenevä. Tilastokeskuksen tietojen mukaan väestöllinen huoltosuhde oli vuonna 2019 77,4 prosenttia (2018 77,5). Väestöllinen huoltosuhde kertoo, kuinka monta ei työikäistä kuntalaista on kutakin työikäistä kohden. Pälkäneen ikärakenteen ja huoltosuhteen voimakkaasta muutoksesta kertoo Tilastokeskuksen ennuste vuodelle 2025, jonka mukaan huoltosuhde on silloin 86,3 prosenttia. Pälkäneen huoltosuhde on heikompi kuin Pirkanmaan keskiarvo, joka vuonna 2018 oli esimerkiksi 59,6 prosenttia ja koko maan väestöllinen huoltosuhde, joka oli 61 prosenttia.

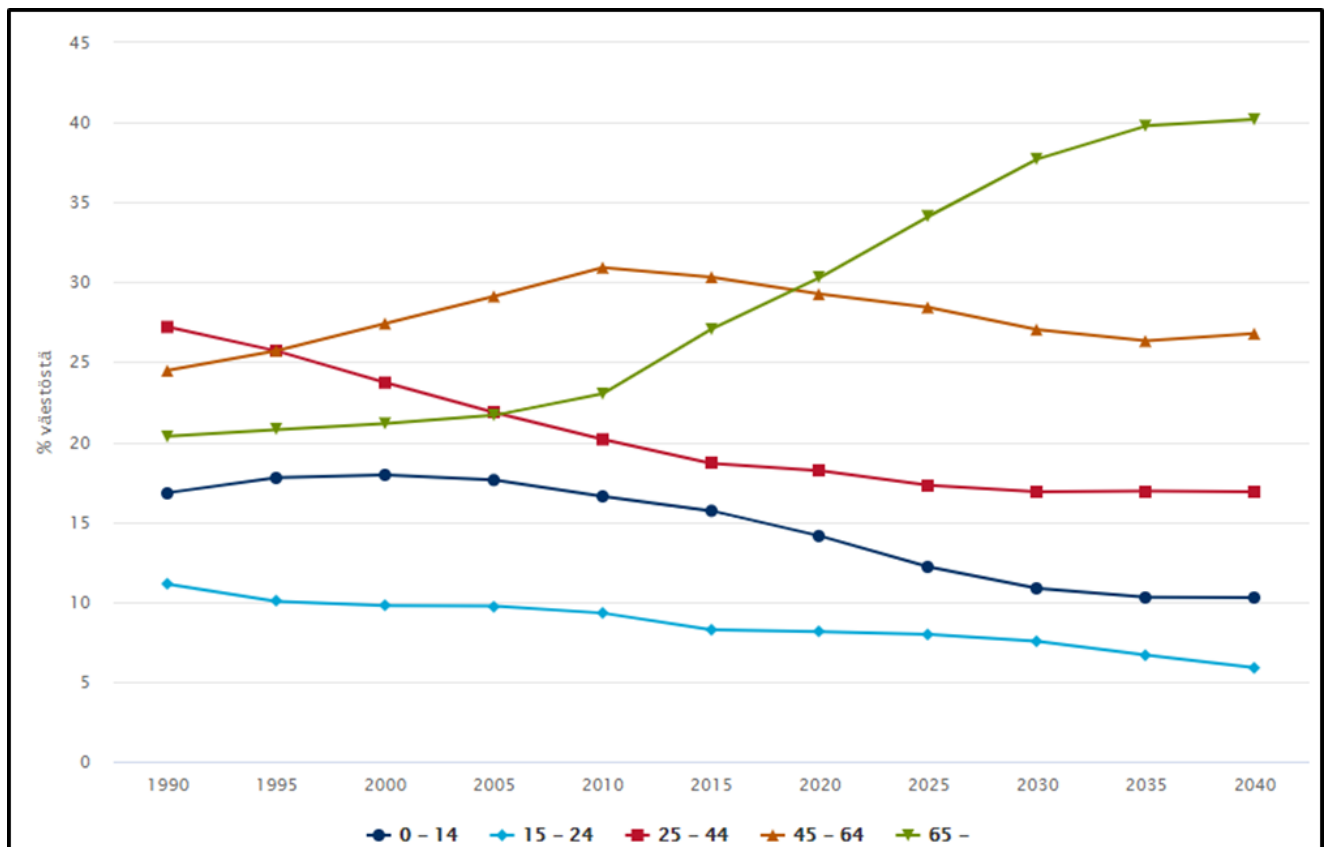
Taulukko: Väkiluvun kehitys 2010-9/2020 sekä arvioitu kehitys vuoteen 2040 mennessä.

Yllä olevassa taulukossa vuosien 2030 ja 2040 väkiluvut perustuvat Tilastokeskuksen syksyllä 2019 julkaistuu ennusteeseen. Syyskuun 2020 väestötieto on Facta-kuntarekisterin Väestö-järjestelmän tieto.

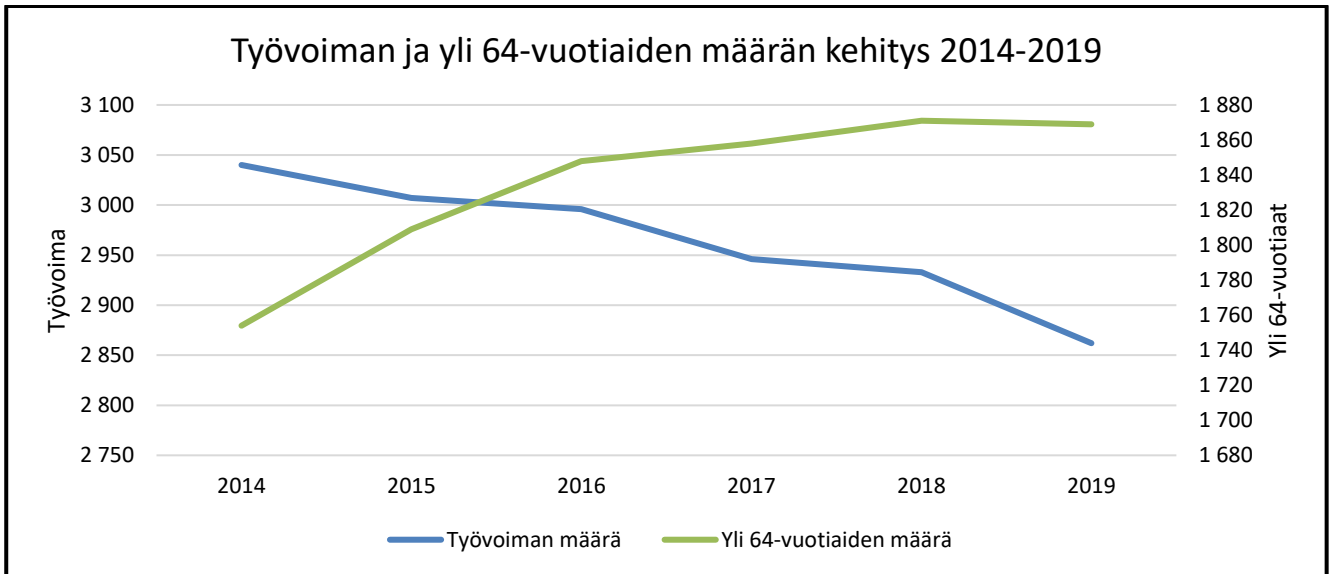
Tilastokeskuksen tuoreimman vuonna 2019 tekemän väestöennusteen mukaan ikärakenteen kehityksissä on merkittäviä eroja kuntien välillä, vaikka ikääntyminen koskeekin kaikkia kuntia. Tällä on vaikutusta paitsi kuntien tuloihin niin myös menoihin ja palvelutarpeiden kohdentumiseen.

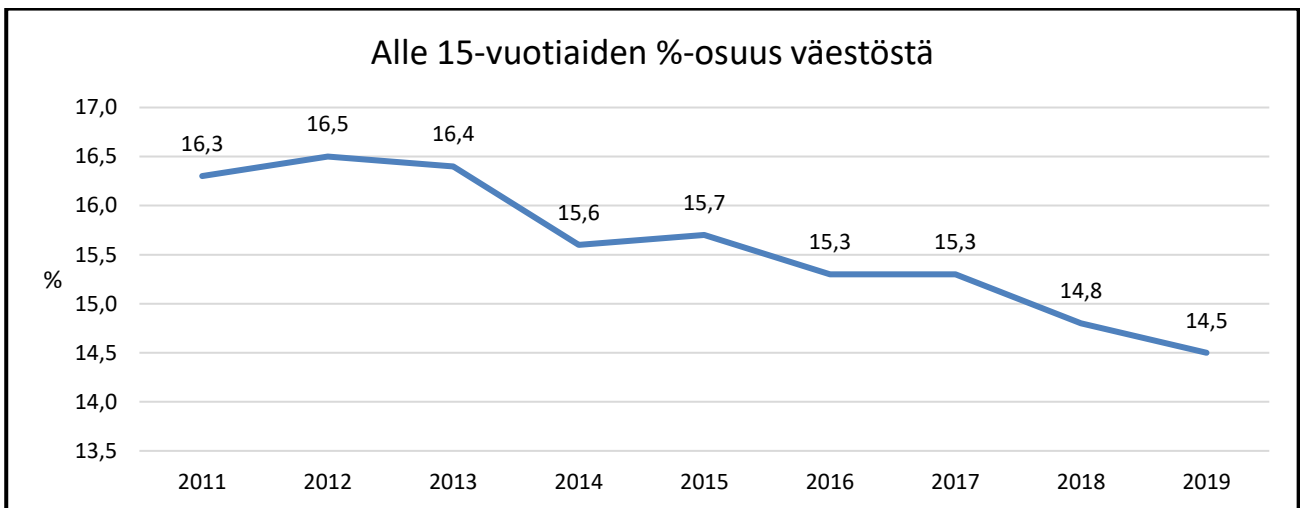
Taulukko: Pälkäneen väestöllinen huoltosuhde 2011-2019. Väestöllinen huoltosuhde kuvaa ei-työikäisten prosenttiosuuden työikäisiin nähden.

Taulukko: Pälkäneen väestön ikärakenne, toteutunut ja ennuste 1990-2040, lähde: Kuntaliitto

Taulukko: Työvoiman eli aktiivisesti työmarkkinoiden käytössä olevien työssäkäyvien ja työttömien määrän kehitys suhteessa yli 64-vuotiaisiin.

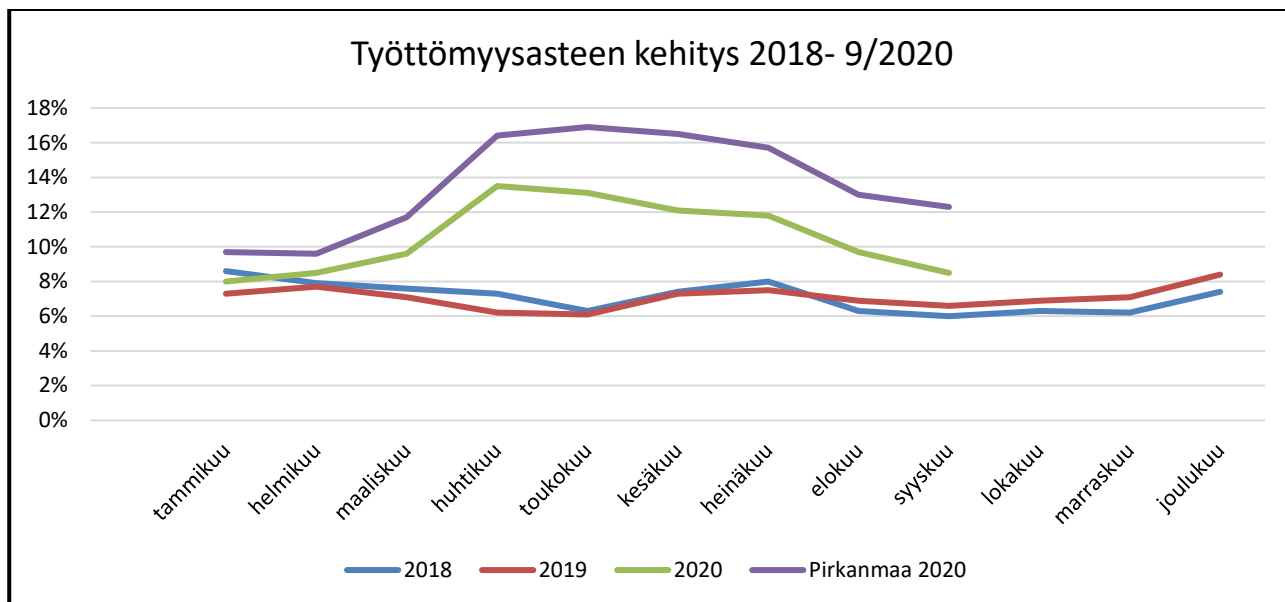

Taulukko: Alle 15-vuotiaiden osuus koko Pälkäneen väestöstä.

2.5.1 Työllisyys

Työttömyysaste lähti pieneneseen kasvuun jo vuoden 2019 jälkimmäisellä puoliskolla ollen vuoden lopussa 8,40 % (2018 7,40 %). Koronaviruspandemiasta johtuva yhteiskunnan sulkeminen keväällä nosti äkillisesti työttömyyttä ennennäkemättömällä tavalla, johtuen lomautettujen ihmisten suuresta määrästä. Syyskuussa 2020 Pälkäneellä työttömiä oli 8,5 prosenttia työvoimasta (2019 6,6 %) eli 239 henkilöä (2019 189 henkilöä). Koko työvoiman määrä kunnassa oli 2 815 (2019 2 862) henkilöä. Alle 25-vuotiaiden työttömien lukumäärä oli 14, kun vuotta aiemmin työttömiä oli 18, mikä on varsin positiivista. Syyskuun lopussa Pälkäneellä oli 50 avointa työpaikkaa, mikä on 12 edellisvuotta enemmän. Työttömyys on vähentynyt selkeästi Pälkäneellä kevään ja kesän poikkeuksellisen korkeista lukemista.

Pirkanmaalla työttömien työnhakijoiden määrä ylittää syyskuun lopussa koko maan työttömyysasteen. Pirkanmaan työttömyysaste oli syyskuun lopussa 12,3 prosenttia (2019 8,8 %) koko maan työttömyysasteen ollessa 12 prosenttia (2019 8,6 %). Pirkanmaan maakunnan korkein työttömyysaste oli syyskuussa Tampereella, jonka työttömyysaste oli peräti 14,6. Työttömyysaste kasvoi kaikissa maakunnan kunnissa vuodentakaiseen verrattuna. Koko Pirkanmaalla avoimia työpaikkoja oli 5 315 kappaletta syyskuun lopussa, mikä on 27 vähemmän vuoteen 2019 verrattuna.

Taulukko: Työttömyysasteen kehitys Pälkäneellä 2018-9/2020 (Pirkanmaan työllisyyskatsaus).

2.5.2 Kunnan talouden tasapainottaminen vuosina 2020-2023

Kunnanhallitus antoi toimialoille 30.6.2020 § 157 vuoden 2021 talousarviokehityksen, missä vuosikate muodostui hieman alle 1,5 miljoonaa euron. Noin 1,5 miljoonan euron vuosikate ei riitä kattamaan noin, 2,6 miljoonaa euron poistoja, jolloin tilikauden tulos oli kehityksessä noin 1,1 miljoonaa euroa miinuksella. 0,7 miljoonan euron poistoeron vähennyksen jälkeen talousarviokehityksen alijäämä näytti -0,4 miljoonaa euroa.

Vuoden 2021 talousarviokehitys annettiin sillä oletuksella, että sekä Rautajärven että Aitoon koulut lakkautetaan vasta 1.8.2021 ja Harhalan koulu lakkautetaan 1.8.2020 alkaen (KH 1.6.2020 § 105-107). Kunnanvaltuusto päätti kuitenkin 17.9.2020 kokouksessaan (§39), ettei Aitoon koulua lakkauteta, joten arvioitu säästövaikutus (noin 200 000 €/vuosi täysimääräisenä) Aitoon koulun osalta jää toteutumatta talousarvio- ja suunnitelmavuosina 2021-2023. Aitoon koulun säilyminen on huomioitu talousarviossa, kuten myöskin Harhalan ja Rautajärven koulujen lakkauttamisesta syntyvät säästöt (Harhalan osalta noin 160 000 €/vuosi ja Rautajärven osalta noin 180 000 €/vuosi).

3. TULOSLASKELMA 2021-2023

3.1 Talousarvion sitovuustaso

Pälkäneen kunnan talousarvion käyttötalousosa sisältää ulkoiset menot ja tulot. Vuoden 2021 toimialojen määrärahat yhteensä ovat valtuustoon nähden sitovia, taloussuunnitelmavuosien 2022 ja 2023 osalta määrärahat ovat toiminnan kehittämistä ohjaavia.

Sitovuustasot valtuustoon nähden:

Talousarvio-osa	Sitovuustaso
Käyttötalousosa	toimintatulojen ja -menojen erotus, toimintakate
Tuloslaskelmaosa	rahoitustulot ja -menot netto
Investointiosa	investointitulot ja -menot netto
Rahoitusosa	antolainat, lainalyhennykset, lainat, brutto

SITOVAT MÄÄRÄRAHA-ARVIOT VUODELLE 2021, ulkoiset

Käyttötalousosa:

€

Toimintakate (toimintatuottojen ja –kulujen erotus, netto)

Tarkastustoimi	-15 418
Hallintopalvelut	-1 925 597
Talous- ja tukipalvelut	-1 791 718
Maankäyttö ja kaavoitus	-114 042
Elinvoimapalvelut	-353 288
Sivistyskeskus	-8 679 342
Sosiaali- ja terveystalot	-26 302 858
Tekniset palvelut	-1 552 839
Rakennusvalvonta ja ympäristöjaosto	-223 254
Vesihuoltolaitos	761 258

Tuloslaskelmaosa:

Rahoitustulot ja –menot, netto	-66 100
--------------------------------	---------

Investointiosa:

Investointitulot ja –menot, netto	-2 233 897
-----------------------------------	------------

Rahoitusosa:

Antolainat, brutto	0
Lainanlyhennykset, brutto	-897 000
Lainojen lisäykset, brutto	0

3.2 Talousarvio 2021 ja taloussuunnitelma 2022-2023

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA-muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Tuloslaskelma, ulkoiset							
TOIMINTATUOTOT	4 884 376	4 317 014		4 317 014	4 199 871	4 003 401	4 013 401
Myyntituotot	2 729 932	2 373 831		2 373 831	2 389 345	2 307 743	2 330 743
Maksutuotot	464 161	427 560		427 560	431 550	376 550	370 550
Tuet ja avustukset	416 699	386 480		386 480	372 361	311 768	311 768
Muut toimintatuotot	1 273 584	1 129 143		1 129 143	1 006 615	1 007 340	1 000 340
TOIMINTAKULUT	-42 737 555	-43 196 676	-330 000	-43 526 676	-44 396 971	-43 794 152	-43 968 829
Henkilöstökulut	-10 763 353	-10 650 556		-10 650 556	-10 796 439	-10 359 961	-10 439 498
Palvelujen ostot	-28 784 123	-29 532 758	-320 000	-29 852 758	-30 598 131	-30 456 950	-30 460 740
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 972 995	-1 965 477	-10 000	-1 975 477	-1 976 591	-1 953 631	-2 056 481
Avustukset	-732 966	-615 050		-615 050	-608 000	-608 000	-598 000
Muut toimintakulut	-484 118	-432 835		-432 835	-417 810	-415 610	-414 110
TOIMINTAKATE	-37 853 180	-38 879 662	-330 000	-39 209 662	-40 197 100	-39 790 751	-39 955 428
VEROTULOT	23 392 201	24 170 000		24 170 000	24 078 000	24 193 000	24 612 000
VALTIONOSUUDET	16 263 961	16 260 202		16 260 202	17 633 000	18 238 000	19 118 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	73 797	-66 100		-66 100	-66 100	-67 100	-67 100
Korkotuotot	2 307	1 000		1 000	1 000	0	0
Muut rahoitustuotot	199 385	82 400		82 400	82 400	82 400	82 400
Korkokulut	-124 523	-144 000		-144 000	-144 000	-144 000	-144 000
Muut rahoituskulut	-3 372	-5 500		-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
VUOSIKATE	1 876 779	1 484 440	-330 000	1 154 440	1 447 800	2 573 149	3 707 472
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 551 160	-2 866 841		-2 866 841	-2 570 539	-2 570 539	-2 570 539
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 551 160	-2 866 841		-2 866 841	-2 570 539	-2 570 539	-2 570 539
TILIKAUDEN TULOS	-674 381	-1 382 401	-330 000	-1 712 401	-1 122 738	2 611	1 136 933
VARAUSTEN JA RAHASTOJEN MUUTOKSET	793 744	689 745		689 745	686 547	420 230	329 781
Poistoeron muutos	793 744	689 745		689 745	686 547	420 230	329 781
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	119 363	-692 656	-330 000	-1 022 656	-436 191	422 841	1 466 715

Tuloslaskelma on kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulo-rahoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmaosassa budjetoidaan valtuustoon nähden sitovat tulosvaikutteiset tuloarviot ja määrärahat, joita ei ole budjetoitu tehtäväkohtaisissa käyttötalousoissa ja tulosbudjeteissa. Tuloslaskelman sitovia eriä ovat rahoitustulot ja menot (netto).

Toimintatulot

Ulkoisten toimintatulojen odotetaan talousarvio- ja suunnitelmavuosina laskevan sekä vuoden 2019 toteumaan että vuoden 2020 talousarvioon nähden. Sisäiset toimintatulot laskevat myöskin, mikä johtuu talousarvioon sisältyvän palveluverkon muutoksen aiheuttamasta sisäisen palvelutarpeen vähenemisestä.

Myyntituottojen odotetaan olevan vuonna 2021 suurin piirtein vuoden 2020 tasolla. Sen sijaan vuoden 2019 toteumaan verrattuna myyntituottojen arvioidaan vähentyvän noin 4 prosentilla. Myyntituottojen arvioidaan olevan suunnitelmavuosina 2022 ja 2023 hieman 2021 vuoden tasoa alhaisemmat.

Maksutuottoja vähentää varhaiskasvatuksen palveluissa olevien lasten lukumäärän väheneminen sekä hallituksen päätös varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta. Maksutuottoja kuitenkin korottaa hieman rakennusvalvonnan maksujen myönteinen kehittyminen. Rakennusvalvonnan maksuihin on budjetoitu noin 12 prosentin kasvua vuoden 2020 talousarvioon nähden. Maksutuottojen odotetaan kasvavan talousarviovuonna 2021 hieman vuodesta 2020. Sen sijaan suunnitelmavuosina maksutuottojen arvioidaan vähentyvän selvästi.

Tukien ja avustuksien arvioidaan vähentyvän hieman kuluvesta vuodesta. Uusiin hankkeisiin haetaan rahoitusta kunnan tarpeiden mukaisesti.

Toimintamenot

Ulkoisten toimintamenojen odotetaan kasvavan vuonna 2021 lähes 0,9 miljoonalla eurolla vuoden 2020 muutettuun talousarvioon nähden (2,0 %). Vuoden 2020 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna toimintakulut kasvavat 1,2 miljoonaa euroa (2,8 %) ja tilinpäätökseen 2019 nähden lähes 1,7 miljoonaa euroa (3,9 %). Suunnitelmavuosina toimintakulut asettuvat lähemmäksi vuoden 2020 muutostalousarvion tasoa johtuen muun muassa Harhalan ja Rautajärven koulujen lakkauttamisten aiheuttamista säästöistä. Taloussuunnitelmavuosille ei ole budjetoitu sosiaali- ja terveystalouden osalta kustannusten nousua, mikä sisältää riskin toimintakulujen mahdolliselle kasvulle suunnitelmavuosina. Sisäiset toimintamenot vähenevät lievästi johtuen organisaatiomuutoksista ja siten tukipalveluiden käytön vähentymisistä.

Henkilöstömenot ovat yhteensä noin 10,8 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 palkkojen ja palkkioiden sekä sivukulujen kokonaismäärä oli noin 10,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 palkkojen ja palkkioiden taso oli hieman alle 10,8 miljoonaa euroa ja kuluvalle vuodelle on budjetoitu 10,65 miljoonaa euroa. Vuodelle 2021 talousarvioon on varattu henkilöstökuluihin noin 10,8 miljoonaa euroa eli henkilöstökulujen ennustetaan kasvavan 1,4 %:lla vuoden 2020 tasosta eli varsin maltillisesti. Euromääräisesti kasvu on noin 146 000 euroa. Henkilöstömenojen ennustetaan kasvavan noin 33 000 euroa 2019 tilinpäätökseen nähden.

Vuoden 2021 palkkojen budjetointiin on kuitenkin vaikuttanut lukuisat palkkaratkaisut. Vuoden 2021 palkkoihin on tehty yhteensä noin 2,6 prosentin palkankorotukset verrattuna huhtikuun 2020 palkkoihin, mitkä ovat toimineet palkkabudjetoinnin pohjapalkkoina. Tämä sisältää 1.8.2020 voimaansatuneen 1,22 % palkankorotuksen sekä 1.4.2021 sovitun 1,00 % palkankorotuksen ja 0,8 % suuruisen paikallisen järjestelyerän. Lisäksi korotusta palkkasummaan tuo kiky-sopimuksen mukaisen lomarahojen leikkausta koskevan sopimuksen päättymisen 31.3.2019 päättyvän lomanmääräytymiskauden lopussa. Lomaraha on 72 % kuukausipalkasta. Taloussuunnitelmavuosina 2022 ja 2023 henkilöstökulujen arvioidaan olevan hieman talousarviovuotta 2021 pienemmät. Henkilöstökulujen pienentymistä palkankorotuksista huolimatta selittyy palveluverkkoratkaisuilla sekä organisaatiossa tehdyillä henkilöstö- ja sen tehtäväkuvien muutoksilla. Ratkaisulla on ja on ollut vaikutusta henkilöstökulujen kehitykseen sekä suoraan tapahtuvana henkilöstön vähenemisenä että sijaistarpeen vähenemisenä verkon tiivistyessä. Toisaalta myös lapsimäärän pieneneminen vähentää henkilöstöresurssin tarvetta.

Myös henkilösivukulujen valtakunnallinen kehitys on vaikuttanut henkilösivukulujen kokonaismäärään. Kuntaliiton tietojen mukaan keskimääräinen kuntatyöntekijöiden sivukulujen osuus oli vuonna 2018 keskimäärin 25,29 prosenttia, vuonna 2019 24,28 prosenttia ja vuonna 2020 arvioidaan olevan 24,09 prosenttia. Tuleville vuosille sen sijaan ennustetaan hieman nousua henkilösivukulujen prosentteihin. Vuosien 2021 ja 2022 ennuste on 24,5 ja 24,4 prosenttia.

Palveluiden ostot nousevat talousarviovuonna vuoden 2019 toteumaan ja vuoden 2020 talousarvioon nähden. Erityisesti sosiaali- ja terveystalouden kustannusten odotetaan nousevan selvästi aiempiin vuosiin verrattuna. Palveluiden ostot ovat vuonna 2021 yhteensä noin 30,6 miljoonaa euroa euroa, mistä yli 25,8 miljoonaa euroa on sote-palveluita. Palveluiden ostot ovat olleet 28,8 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja 29,9 miljoonaa euroa kuluvana vuonna. Kasvua siis lähes 2,5 prosenttia kuluvaan vuoden muutostalousarvioon verrattuna. Palveluiden ostoja pyritään vähentämään muun muassa asiantuntijapalveluissa mahdollisuuksien mukaan.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden taso on vuoden 2019 tilinpäätöksen ja vuoden 2020 talousarvion tasolla.

Avustusten määrä on hieman alle vuoden 2020 talousarvion tason. Vuoden 2019 tasoon verrattuna avustukset pienenevät selvästi.

Muissa toimintakuluissa niiden määrä laskee verrattaessa talousarviolukuun 2020 3,5 prosentilla ja peräti 13,7 prosentilla (n. 67 000 euroa) verrattaessa tilinpäätöksen 2019 määrään.

TOIMINTAKATE

Toimintakate heikkenee talousarviovuonna noin 2 344 000 euroa (6,2 %) vuoden 2019 toteumaan nähden ja 988 000 euroa (2,5 %) vuoden 2020 muutettuun talousarvioon nähden. Suunnitelmavuosina 2022 ja 2023 toimintakatteen arvioidaan olevan hieman talousarviovuotta 2021 parempi.

Verotulot

Talousarviovuoden verotuotot perustuvat kunnanhallituksen 29.10.2020 tekemään ehdotukseen vuoden 2021 veroprosenteista. Valtuusto päätti vuoden 2021 kunnallis- ja kiinteistöveroprosentit 12.11.2020 kokouksessaan. Suunnitelmavuosille ei ole ennakoitu muutoksia veroihin. Verotulojen budjetoinnissa käytetään Kuntaliiton verokehikkoa.

TILIVUOSI	TP2018	TP2019	TA2020	TA2021	TS2022	TS2023
Verolaji (1 000 €)						
Kunnallisvero	18 848	19 815	20 549	20 147	20 441	20 923
<i>Muutos %</i>	-1	5	4	-2	1	2
Yhteisövero	1 192	1 217	1 279	1 589	1 410	1 347
<i>Muutos %</i>	-5	2	5	24	-11	-4
Kiinteistövero	2 166	2 360	2 342	2 342	2 342	2 342
<i>Muutos %</i>	0	9	-1	0	0	0
VEROTULO KIRJATTAVA	22 206	23 392	24 169	24 078	24 192	24 612
<i>Muutos %</i>	-1	5	3	0	0	2

Kunnallisveron muutaman vuoden positiivisen kehityksen arvioidaan taittuvan vuonna 2021 ja kunnallisveron ennustetaan laskevan noin 2 prosentilla vuoden 2020 tasosta. Pudotus vuodesta 2020 on noin 400 000 euroa. Suunnitelmavuosille ennustetaan pienehköä kasvua kunnallisveron osalta vuoteen 2021 verrattaessa.

Yhteisöveron peräti 24 prosentin ennustettu kasvu selittyy kuntien yhteisövero-osuuden 10 prosenttiyksikön määräaikaisella korotuksella. Kunnat siis saavat vuoden 2021 ajan suuremman osuuden yhteisöveron tuotosta, kuin normaalisti. Yhteisöverojen uskotaan kasvavan Pälkäneellä noin 310 000 eurolla kuluvaan vuoteen verrattuna ja peräti 372 000 eurolla tilinpäätöksen 2019 tasoon nähden. Lisäksi kunnille kompensoidaan varhaiskasvatusmaksujen alentamiset korottamalla yhteisöveron jako-osuutta pysyvästi 2 prosenttiyksiköllä verovuodesta 2021 eteenpäin. Vuonna 2021 kuntien yhteisövero-osuus on 44,29 %, kun esimerkiksi vuonna 2019 sen on ollut 31,3 %. Suunnitelmavuosina yhteisövero-osuus laskee niin sanotulle normaalille uudelle tasolle eli noin 34 %:een koko yhteisöveron tuotosta. Suunnitelmavuosina yhteisöveron määrä tulee laskemaan vuodesta 2021.

Kiinteistöverotuksessa on siirrytty vuoden 2020 verotuksessa niin sanottuun joustavaan valmistumiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että kiinteistönomistajilla verotus valmistuu toukokuusta alkaen eri aikaan, kuitenkin viimeistään lokakuun loppuun mennessä. Lokakuussa valmistuvan verotuksen viimeiset erät suoritetaan vasta vuoden 2021 puolella, mistä johtuen vuoden 2020 kiinteistövero arvioidaan siirtyvän noin 10 % vuodelle 2021. Tätä ei ole kuitenkaan otettu huomioon yllä olevassa taulukossa kiinteistöverojen osalta.

Kunnan verotulot kirjataan verohallinnon tilitysten suoritusajankohdan mukaan kyseisen tilikauden verotuloksi.

Valtionosuudet

Valtionosuustieto perustuu Valtiovarainministeriön 5.10.2020 julkaiseman vuoden 2021 kuntatalousohjelman kuntien painelaskelmakehikkoon.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus kattaa sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, kirjastojen, yleisen kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksen tehtäväalueet. Peruspalvelujen valtionosuus on laskennallinen, ja se perustuu kunnan asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin. Kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa valtakunnallisesti.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä toimii osana kuntien valtionosuusjärjestelmää. Järjestelmällä rahoitetaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa, osaa esi- ja perusopetuksesta, lukio- koulutusta, ammatillista peruskoulutusta, oppisopimuskoulutusta, ammatillista lisäkoulutusta ja kansanopistoissa, kansalaisopistoissa, kesäyliopistoissa, liikunnan koulutuskeskuksissa ja opintokeskuksissa järjestettyä vapaan sivistystyön koulutusta. Lisäksi järjestelmä kattaa ammatillisten erikoisoppilaitosten toiminnan ja opetustuntimäärän perusteella rahoitettavan taiteen perusopetuksen, kuntien liikuntatoimen ja nuorisotyön sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden toiminnan.

Valtionosuuksien yhteydessä maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille kotikuntakorvauksia. Opetuksen järjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuutta muussa kuin oman kotikuntansa esi- tai perusopetuksessa. Kotikuntakorvaukset kirjataan toimintatuloihin ja –menoihin, eivätkä ne sisälly valtionosuuksiin siitä huolimatta, että ne maksetaan valtionosuuksien yhteydessä.

Valtio on tukenut kuntia kuluvana vuonna muun muassa lisäämällä kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia, mikä näkyy vuoden 2020 valtionosuuksien ennusteessa, joka on selvästi alkuperäistä vuoden 2020 valtionosuusennustetta suurempi. Valtio jatkaa kuntien tukemista myös vuonna 2021, sillä peruspalvelujen valtionosuuksiin on päätetty osoittaa 300 miljoonan euron lisäys. Pälkäneen kunnan valtionosuusennuste on kohtalaisen hyvä, sillä vuoden 2021 valtionosuuden ennustetaan olevan noin 17,6 miljoonaa euroa eli lähes kuluvan vuoden tasolla. Tämä olisi lähes 1,4 miljoonaa euroa vuoden 2019 tasoa enemmän. Myös suunnitelmavuosille ennustetaan kasvua tämän hetken tiedon mukaan.

1 000 €	TP 2019	TA 2020	TAE 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
	16 264	16 260	17 896	17 633	18 238	19 118
Muutos-%	6 %	0 %	10 %	-1 %	3 %	5 %
€/asukas	2 527	2 526	2 780	2 739	2 833	2 970

Valtionosuudet, ennakkollinen laskelma (VM, Kuntatalousohjelman painelaskemakehikko 09/2020)

Rahoitustuotot ja –kulut pysyttelevät talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosina varsin maltillisella tasolla. Kunnan maksuvalmius on tällä hetkellä hyvä, eikä näillä näkymin uutta lainaa tarvitse nostaa vuonna 2021. Myöskään kuluvana vuonna ei ole nostettu pitkäaikaista tai lyhytaikaista lainaa. Näin ollen korkokuluihin ei myöskään kohdistu nousupainetta talousarviovuonna.

VUOSIKATE

Vuosikate on kunnan kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos, joka ilmoittaa tulorahoituksen riittävyyden pitkävaikutteisista tuotannontekijöistä aiheutuvien poistojen kattamiseen. Vuosikatteella tulisi keskimäärin kattaa vähintään suunnitelman mukaisten poistojen määrä, jotta uusintainvestointien omarahoitus voidaan turvata. Kunnan vuosikate kattaa poistoista noin 56 prosenttia vuonna 2021. Vuonna 2019 vuosikate kattoi noin 74 prosenttia poistoista. Taloussuunnitelmavuosina vuosikatteen ennakoitaan paranevan selvästi, jolloin vuosikate riittäisi myös poistoihin. Suunnitelmavuosiin sisältyy kuitenkin paljon epävarmuutta.

Suunnitelman mukaisissa poistoissa noudatetaan kunnanvaltuuston päätöksen 8.2.2016 § 6 mukaista poistosuunnitelmaa.

Tilikauden tulos on talousarvion mukaan noin -1 122 000 euroa. Vuoden 2019 tilinpäätöksen tilikauden tulos oli noin -674 000 euroa. Tilikauden tuloksen odotetaan paranevan suunnitelmavuosina ja nousevan vuosina 2022 ja 2023 jälleen positiiviseksi, mutta näkyvyys ennustevuosiin on kohtalaisen heikko johtuen lukuisista epävarmuustekijöistä.

Poistoeroa puretaan aiemmin tehdyillä investointivaroilla katettujen investointien suunnitelman mukaisten poistojen suhteessa. Poistosuunnitelman muutos vaikuttaa poistoeron muutokseen ja kasvattaa poistoeron vähennystä, jolla on tulosta parantava vaikutus. Tilikaudella 2017 purettiin ensimmäistä kertaa käytettävissä ollut maksimimäärä poistoeroa ja talousarvio- ja suunnitelmavuosille on huomioitu, että samaa käytäntöä jatketaan. Tilikauden ylijäämän/alijäämän parantamiseen käytettävä poistoeron vähennys pienenee vuodesta 2021 alkaen selvästi. Vuonna 2021 poistoeroa vähennetään vielä noin 687 000 euroa, kun taas vuonna 2022 noin 420 000 euroa ja 2023 vuonna enää noin 330 000 euroa.

Tilikauden ylijäämä/alijäämä

Vuoden 2021 alijäämä on talousarvion mukaan noin -436 000 euroa. Taloussuunnitelmavuodet 2022 ja 2023 ovat talousarvion perusteella ylijäämäisiä, huolimatta poistoeron vähennyksen vaikutuksen pienenemisestä. Suunnitelmavuosien arviointi on poikkeuksellisen vaikeata johtuen sote-ratkaisujen keskeneräisyydestä ja tällä hetkellä vallitsevasta koronaepidemiasta johtuvien ennustamat-

tomien vaikutusten vuoksi. Myöskään suunnitelmavuosien sote-kustannuksiin ei ole budjetoitu nousua, mikä on kuitenkin todennäköistä pitemmällä aikavälillä. Lisäksi kunnan yhtiöiden toimintaan ja talouteen liittyy epävarmuutta ja riskejä.

Tulorahoituksen riittävyttä koskevat tunnusluvut:

	TP 2019	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Toimintatulot / Toimintamenot %	19,3 %	17,2 %	16,6 %	16,4 %	16,4 %
Vuosikate / Poistot %	73,6 %	40,3 %	57,4 %	100,1 %	144,3 %
Vuosikate, euro/asukas	292	179	225	400	576
Kertynyt yli-/alijäämä	9 425 724	8 403 068	7 966 877	8 389 718	9 856 433
Asukasmäärä vuoden lopussa	6 436	6 438	6 438	6 438	6 438

*Muutettu TA 2020 – TS 2023 asukasmääränä on käytetty syyskuun 2020 asukasmäärää.

4. KÄYTTÖTALOUS TOIMIALOITTAIN JA TOIMINNAN TAVOITTEET

Käyttötalous ja toiminnan tavoitteet esitetään toimialoittain. **Valtuustoon nähden sitova taso on ulkoisten tuottojen ja kulujen erotus eli netto.** Talousarviossa sisäiset erät eivät ole sitovia määrärahoja, vaan ne esitetään informatiivisena tietona. Tiliryhmittäin esitetyt arviot ovat viitteellisiä. Käyttötalousoosassa valtuusto asettaa toimialakohtaiset tavoitteet ja osoittaa tavoitteiden toteuttamiseksi nettomääräiset määrärahat tehtävien hoitamiseen.

Toimialalla erikseen sitovaksi merkittyä määrärahaa ei voi käyttää muuhun kuin valtuuston hyväksymään tarkoitukseen.

TOIMIELIN:	Tarkastuslautakunta
TOIMIALA:	Tarkastustoimi
TILIVELVOLLINEN:	-

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

	TP 2019	TA 2020	TA Muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Tarkastuslautakunta							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot							
Maksutuotot							
Tuet ja avustukset							
Muut toimintatuotot							
Toimintatuotot							
<i>josta sisäiset</i>							
Valmistus omaan käyttöön							
Henkilöstökulut	-3 200	-4 072		-4 072	-4 068	-4 068	-4 068
Palvelujen ostot	-14 317	-11 310		-11 310	-11 300	-11 300	-11 300
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	-50		-50	-50	-50	-50
Avustukset							
Muut toimintakulut							
Toimintakulut	-17 518	-15 432		-15 432	-15 418	-15 418	-15 418
<i>josta sisäiset</i>		-10		-10			
Toimintakate	-17 518	-15 432		-15 432	-15 418	-15 418	-15 418
<i>josta sisäiset</i>		-10		-10			
Tehtävän kokonaiskustannukset	-17 518	-15 432	0	-15 432	-15 418	-15 418	-15 418

TOIMIELIN: Kunnanhallitus
TOIMIALA: Hallintopalvelut
TILIVELVOLLINEN: Hallintojohtaja

Hallintopalveluiden toimialue sisältää vaalien, luottamushenkilöjohdon, kunnanjohtajan, henkilöstöhallinnon, lakipalveluiden, viestinnän, kehittämispalveluiden ja hyvinvointikoordinoinnin, tietohallinnon, nuorisopalveluiden ja työllisyyspalveluiden määrärahat.

Hallintopalveluiden tehtävänä on tuottaa kunnanjohtajan sekä toimialojen tueksi kuntakonsernin hallinto-, henkilöstö-, hyvinvointi-, nuoriso-, työllisyys-, laki- sekä tietohallinnon palvelut. Edelleen keskeinen tehtävä on luottamushenkilöiden ja toimielinten päätöksenteon valmistelu ja täytäntöpanon koordinointi.

Hallintopalveluiden talousarviossa on varauduttu henkilöstöasiantuntijan/ -suunnittelijan palkkaamiseen. Kustannusarvio tälle on noin 40 000 €/vuosi.

Kuntavaalit järjestetään sunnuntaina 18.4.2021, minkä jälkeen valitaan myös muut uudet luottamushenkilöt.

Vuoden 2021 alusta alkaa Pirkanmaan työllisyyden edistämisen 2,5-vuotinen kuntakokeilu, jossa Tampereen kaupunkiseudun kunnat vastaavat kokeilun kohderyhmään kuuluvien työnhakijoiden palvelusta kokeiluhenkilöstön toimesta (kunnan ja TE-hallinnon asiantuntijat) yhdessä kelan kanssa.

Tavoitteet

Tavoite 1	Strategian ajanmukaistaminen	
	Mittari Strategia on hyväksytty.	Tavoitetaso Kunnan strategia on päivitetty
Toteutuminen		

Tavoite 2	Konserni- ja omistajaohjauksen päivittäminen	
	Mittari Kunnan konserni- ja omistajaohjauksen tavoitteet on määritetty. Tytäryhtiöiden toiminta on kytketty kunnan muuhun kehittämiseen ja elinvoiman kasvuun.	Tavoitetaso Konserni- ja omistajaohjauksen tavoitteet on asetettu ja johdettu kuntastrategiasta. Tytäryhtiöiden tehtävät on määritetty tarkasti strategian toteuttamiseksi.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Tiedonohjaussuunnitelman (TOS) ja –järjestelmän (TOJ) tekeminen sekä tiedonhallintamallin laatiminen.	
	Mittari Tiedonohjaussuunnitelmaan on määritetty kaikkien kunnassa syntyvien asiakirjojen säilytysajat, julkisuus ja muut metatiedot. Kunnan prosessit on kuvattu asianhallintajärjestelmään. Tiedon elinkaarenhallinta on kuvannettu ja julkistettu yhtenäisenä kokonaisuutena.	Tavoitetaso Tiedonohjaussuunnitelma- ja järjestelmä on rakennettu mahdollistaen kunnan siirtyminen asianhallinnan osalta sähköiseen arkistointiin. Tiedonhallintamalli on käytössä sisäisesti ja asiakkaiden käytössä.
Toteutuminen		

Tavoite 4	Organisaation uudistaminen	
	Mittari Uusi organisaatio on toiminnassa.	Tavoitetaso Kunnalla on tarkoituksenmukainen ja ketterä organisaatio, joka on optimoitu huolehtimaan kunnan palvelutuotannosta
Toteutuminen		

Tavoite 5	Hallintosäännön päivittäminen	
	Mittari Kunnan hallintosääntö on hyväksytty	Tavoitetaso Kunnalla on uutta strategiaa sekä organisaatiota vastaava ja ketterää toimintaa tukeva hallintosääntö, jossa vastuut on määritelty riittävällä tasolla.
Toteutuminen		

Tavoite 6	Dygaaliset ratkaisut päätöksenteossa, kuntatyössä, asiakaspalvelussa ja kuntalaisdemokratiassa (digitalisaation kannustinjärjestelmähanke)	
	Mittari Kunnassa on suunniteltuna kunta-laisten digitaaliseen asiointiin liittyvä infra ja kehitysmahdollisuudet. Lisäksi kunnassa otetaan käyttöön muita hankkeissa suunniteltavia toimintamalleja ja ratkaisuja.	Tavoitetaso Kunta on edelläkävijä digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisessä kaikilla kunnan tasoilla.
Toteutuminen		

	TP 2019	TA 2020	TA Muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Hallintopalvelut							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntitulot	191 302	214 661		214 661	177 874	177 874	200 874
Tuet ja avustukset	224 561	264 160		264 160	261 820	245 781	245 781
Muut toimintatulot	231 455	100 000		100 000	100 000	100 000	100 000
Toimintatulot	647 318	578 821		578 821	539 695	523 655	546 655
<i>josta sisäiset</i>	140 630	189 907		189 907	156 590	156 590	156 590
Henkilöstömenot	-1 038 395	-1 050 204		-1 050 204	-1 243 362	-1 148 066	-1 161 670
Palvelujen ostot	-633 392	-701 000		-701 000	-735 907	-657 296	-658 326
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-37 128	-47 000		-47 000	-46 070	-37 750	-37 850
Avustukset	-193 584	-189 050		-189 050	-194 050	-194 050	-194 050
Muut toimintamenot	-215 836	-182 584		-182 584	-211 087	-211 087	-211 087
Toimintamenot	-2 118 336	-2 169 838		-2 169 838	-2 430 476	-2 248 249	-2 262 983
<i>josta sisäiset</i>	-113 550	-70 654		-70 654	-121 774	-121 774	-121 774
Toimintakate	-1 471 017	-1 591 017		-1 591 017	-1 890 781	-1 724 594	-1 716 328
<i>josta sisäiset</i>	27 079	119 253		119 253	34 816	34 816	34 816
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-52 408	-101 500		-101 500	-54 767	-54 767	-54 767
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 523 425	-1 692 517	0	-1 692 517	-1 945 549	-1 779 361	-1 771 095

TOIMIELIN:	Kunnanhallitus
TOIMIALA:	Talous- ja tukipalvelut
TILIVELVOLLINEN:	Talusojohtaja

Talous- ja tukipalveluiden toimiala sisältää laskentapalveluiden, keskitettyjen hankintapalveluiden, ruoka- ja siivouspalveluiden ja asiakaspalvelun määrärahat.

Tavoitteet

Tavoite 1	Kunnilta ja kuntayhtymiltä edellytetään vuoden 2021 alusta lähtien asteittaista automaattista taloustietojen raportointia Valtiokonttorin ylläpitämään palveluun.	
	Mittari Taloustraportoinnin automatisaatio valmiina ja raportointi etenee asteittain Valtiokonttorin määräämin sisällöin ja aikatauluiin.	Tavoitetaso Automaattiset taloustiedot Valtiokonttorille.
Toteutuminen		
Tavoite 2	Taloustraportoinnista saatavan tiedon hyödyntäminen tehokkaasti läpi organisaation, sisäisen laskennan kehittäminen ja taloustietämyksen ylläpito organisaatiossa	
	Mittari Haahtela-ohjelmiston käyttöönotto kunnan kiinteistöjen sisäisen vuokralaskutuksen laskutusväylänä. Sisäisen laskennan kehittäminen: ruoka- ja siivouspalvelut. Kustannuslaskennan kehittäminen: ruoka- ja siivouspalvelut.	Tavoitetaso Sisäinen hoito- ja pääomavuokralaskutus Haahtela-ohjelman kautta. Sisäiset erät ovat kustannusten mukaisia ja kohdentuvat oikein. Tietoisuus toiminnan kustannuksista lisääntyy.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Henkilöstömitoitus	
	Mittari Ruoka- ja siivouspalveluiden henkilöstö on mitoitettu palveluverkon mukaiseksi ja toiminta optimoitu.	Tavoitetaso Henkilöstömitoitus kouluverkko- distuksen mukainen. Tavoitetasoon pääsemisen edellytys- senä on uusien siivousmitoitusten to- teutus ja vuosikiertoiset perussii- vokset.
Toteutuminen		

Tilin nimi	TP 2019	TA 2020	TA Muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Talous- ja tukipalvelut							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot	1 750 201	1 828 137		1 828 137	1 784 328	1 784 328	1 784 328
Tuet ja avustukset	9 146	19 735		19 735	18 052	11 026	11 026
Muut toimintatuotot	45 743						
Toimintatuotot	1 805 090	1 847 872		1 847 872	1 802 380	1 795 354	1 795 354
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 353 719</i>	<i>1 470 323</i>		<i>1 470 323</i>	<i>1 474 424</i>	<i>1 474 424</i>	<i>1 474 424</i>
Henkilöstökulut	-1 216 484	-1 331 118		-1 331 118	-1 184 250	-1 183 842	-1 194 630
Palvelujen ostot	-503 857	-473 699		-473 699	-470 884	-465 224	-465 224
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-393 426	-469 590		-469 590	-487 526	-476 786	-482 286
Muut toimintakulut	-148 084	-56 670		-56 670	-107 542	-107 542	-107 542
Toimintakulut	-2 261 851	-2 331 077		-2 331 077	-2 250 203	-2 233 394	-2 249 682
<i>josta sisäiset</i>	<i>-188 037</i>	<i>-83 147</i>		<i>-83 147</i>	<i>-130 528</i>	<i>-130 528</i>	<i>-130 528</i>
Toimintakate	-456 761	-483 205		-483 205	-447 823	-438 040	-454 328
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 165 683</i>	<i>1 387 176</i>		<i>1 387 176</i>	<i>1 343 896</i>	<i>1 343 896</i>	<i>1 343 896</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-20 493	-16 072		-16 072	-6 477	-6 477	-6 477
Tehtävän kokonaiskustannukset	-477 254	-499 277	0	-499 277	-454 299	-444 517	-460 805

TOIMIELIN: Kunnanhallitus
TOIMIALA: Maankäyttö ja kaavoitus
TILIVELVOLLINEN: Kunnanjohtaja

Toimiala sisältää kunnan maankäytön ja kaavoituksen määrärahat.

Tavoitteet

Tavoite 1	Onkkaalan kehityskuva	
	Mittari Nähtävilläolo toteutunut	Tavoitetaso Nähtävilläolo ja kuntalaiskysely vuo- den 2021 aikana
Toteutuminen		

Tavoite 2	Onkkaalan asemakaavamuutokset	
	Mittari Vireilletulokuulutukset	Tavoitetaso Strategian toteuttamiseen tähtäviä asemakaavamuutoksia tekeillä 2 kpl.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Hirvonkärjen asemakaava	
	Mittari Kaavaehdotuksen nähtävilläolo	Tavoitetaso Kaava edennyt hyväksymis-vaiheeseen vuonna 2021
Toteutuminen		

Tavoite 4	Pälkänevedentien yritysalueen asemakaava	
	Mittari Kaavaehdotuksen nähtävilläolo	Tavoitetaso Kaava edennyt hyväksymis-vaiheeseen vuonna 2021
Toteutuminen		

	TP 2019	TA 2020	TA Muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Maankäyttö ja kaavoitus							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot							
Maksutuotot	1 443	3 500		3 500	2 500	2 500	2 500
Tuet ja avustukset	83						
Muut toimintatuotot							
Toimintatuotot	1 526	3 500		3 500	2 500	2 500	2 500
<i>josta sisäiset</i>							
Valmistus omaan käyttöön							
Henkilöstökulut	-38 815	-50 903		-50 903	-62 252	-62 626	-63 000
Palvelujen ostot	-36 849	-89 031		-89 031	-57 423	-54 423	-54 423
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-345	-900		-900	-850	-850	-850
Avustukset							
Muut toimintakulut	-4 107	-2 801		-2 801	-3 821	-3 821	-3 821
Toimintakulut	-80 116	-143 634		-143 634	-124 346	-121 720	-122 094
<i>josta sisäiset</i>	<i>-8 972</i>	<i>-5 942</i>		<i>-5 942</i>	<i>-7 804</i>	<i>-7 804</i>	<i>-7 804</i>
Toimintakate	-78 590	-140 134		-140 134	-121 846	-119 220	-119 594
<i>josta sisäiset</i>	<i>-8 972</i>	<i>-5 942</i>		<i>-5 942</i>	<i>-7 804</i>	<i>-7 804</i>	<i>-7 804</i>
Tehtävän kokonaiskustannukset	-78 590	-140 134	0	-140 134	-121 846	-119 220	-119 594

TOIMIELIN: Kunnanhallitus
TOIMIALA: Sosiaali- ja terveystalvetul
TILIVELVOLLINEN: Kunnanjohtaja

Pälkäneen kunta kuuluu Kangasalan yhteistoiminta-alueeseen. Sosiaali- ja terveystalvetuljen toimiala sisältää sosiaalitalveluiden tilauksen määrärahan sekä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja ensihoidon kuntaosuuden määrärahat. Ympäristöterveydenhuollon palvelut tuottaa Tampereen kaupunki.

Sosiaalitalvelut K-ala	- 8 723 924
Kehitysvammahuolto K-ala	- 1 625 000
Kehitysvammaisten laitoshoido PSHP	- 460 000
Perusterveydenhoito K-ala	- 5 676 997
Erikoissairaanhoido PSHP	- 9 474 764
Ympäristöterveydenhuolto Tre	- 101 747
Muu sosiaalitoini	- 240 426
Yhteensä	- 26 302 858

Pälkäneen kunnanhallitus on 30.6.2020 antanut lausuntonsa yhteistoiminta-alueen talousarvioesityksen 2021 valmisteluun. Launnossa kunnanhallitus totesi, että talousarvioesitys on pyrittävä pitämään vuoden 2020 talousarvion kustannustasolla, jossa toimintamenoiksi on arvioitu 15,1 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 tilinpäätöksen toteuma on ollut 15 402 000 euroa ja tilinpäätöksen 2019 toteuma 14 800 000 euroa.

Pälkäneen kunnanhallituksen antaman kehysten puitteissa talousarvioon ei olisi ollut mahdollista sisällyttää palkkaratkaisun, 2,59 %, aiheuttamaa palkkojen korotusvaikutusta. Lisäksi palveluiden ostoihin vuodelle 2021 varattu määräraha ei olisi riittänyt kattamaan palvelujen talousarvion valmisteluhetkellä tiedossa olevaa kysyntää. Palvelujen ostoissa kysynnän kasvua on lastensuojelun laitosten- ja sijaisperhehuollossa (-150 000 €), kehitysvammahuollon asumispalveluissa (-100 000 €) ja vammaisuuksissa ja -palveluissa (- 120 000 €). Ilman merkittäviä uudistuksia Pälkäneen alueen palveluverkossa ja palvelujen tuotantotavoissa, ei lakisääteisten palvelujen tuottamiseen aiheutuvien kulujen osalta ole mahdollista päästä kehysten mahdollistamalle 15,1 miljoonan euron tasolle.

Talousarviovuoteen 2020 mennessä saavutettujen säästöjen (Harjutuulen vanhainkodin lakkautus, henkilöstösäästöt 150 000 €) myötä Pälkäneen kunnan Kangasalan järjestämistävuodelle kuuluvien sosiaali- ja terveystalvetuljen toimintakulujen arvioitiin aikaisemmassa valmisteluvaiheessa olevan vuonna 2021 15,6 miljoonaa euroa. Talousarvion viimeistelyvaiheessa saatiin vielä tieto, että ulkoistettujen palveluiden kilpailutukseen perustuen toimintakulut tulevat kasvamaan 15,9 miljoonaan euroon. Yhteistoiminta-alueen sote-kustannuksiin arvioidaan siis noin 855 000 euron kasvua vuoden 2020 talousarvioon verrattuna, mikä on prosentteina 5,7. Kasvu johtuu pitkälti sosiaalitoinen palveluiden kasvusta.

Kasvua vuoden 2020 talousarvioon verrattuna ennakoitaan kertyvän arviolta mm. kehitysvammahuollon asumispalveluiden ostoihin (100 000 euroa), lastensuojelun laitoshoidon ostopalveluihin eli sijoituksiin (200 000 euroa), kotihoidon kustannuksiin (112 000 euroa), tehostettuun palveluasumiseen (350 000 euroa), omaishoidon tukeen vammaisille (30 000 euroa), vammaisuuksiin (45 000 euroa) sekä vammaisten asumispalveluihin (45 000 euroa). Terveystalvetuluiden kustannusten arvioidaan olevan noin 200 000 euroa pienemmät kuin vuoden 2020 talousarviossa. Tämä johtuu muun muassa lääkärin ja terveydenhoitajan vähentämisestä.

Erikoissairaanhoidon kustannusten ennakoidaan nousevan 2,5 prosentilla vuoden 2020 talousarvion lukuun nähden. Vuonna 2020 erikoissairaanhoidossa on siirrytty toteumien perusteella tapahtuvaan laskutukseen eli laskutus ei perustu enää tilaukseen, jota tasataan loppuvuodesta. Alla olevassa taulukossa esitetyt henkilöstömenot ovat aiemmin kunnan palveluksessa olleen henkilöstön eläke-menoja.

	TP 2019	TA 2020	TA Muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Sosiaali- ja terveystalvet							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntitulot	152 144	35 000		35 000	35 000	35 000	35 000
Maksutulot							
Tuet ja avustukset							
Muut toimintatulot							
Toimintatulot	152 144	35 000		35 000	35 000	35 000	35 000
<i>josta sisäiset</i>							
Valmistus omaan käyttöön							
Henkilöstömenot	-440 514	-466 300		-466 300	-460 743	-460 743	-460 743
Palvelujen ostot	-23 750 269	-24 756 591		-24 756 591	-25 842 065	-25 842 065	-25 842 065
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		-50		-50	-50	-50	-50
Avustukset	-152 144	-35 000		-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
Muut toimintakulut							
Toimintakulut	-24 342 927	-25 257 942		-25 257 942	-26 337 858	-26 337 858	-26 337 858
<i>josta sisäiset</i>							
Toimintakate	-24 190 783	-25 222 942		-25 222 942	-26 302 858	-26 302 858	-26 302 858
<i>josta sisäiset</i>							
Tehtävän kokonaiskustannukset	-24 190 783	-25 222 942	0	-25 222 942	-26 302 858	-26 302 858	-26 302 858

TOIMIELIN: Elinvoimalautakunta
TOIMIALA: Elinvoimapalvelut
TILIVELVOLLINEN: Elinkeinojohtaja

Toimiala sisältää elinkeinopalveluiden, kulttuuripalveluiden sekä liikunta- ja vapaa-aikapalveluiden määrärahat. Toimiala vastaa kuntakehittämisestä, yrityspalveluista, markkinoinnista ja matkailusta, kulttuuripalveluista, kumppanuuksista, järjestö- ja yhdistisyhteistyöstä ja vapaa-aikapalveluista.

Pälkäne on sitoutunut Euroopan kulttuuripääkaupunki 2026-hankkeeseen vuosina 2021-2027, jos Tampere ja Pirkanmaa tulevat valituiksi.

Tavoitteet

Tavoite 1	Tehokas kunnan yleis- ja matkailumarkkinointi, viestintävälineet	
	<p>Mittari</p> <p>Tonttimarkkinoinnin toimenpiteet Matkailumarkkinoinnin toimenpiteet Nettisivujen ja verkkopalveluiden saavutettavuus ja ajantasaisuus Etsitään yhteistyökumppaneita, yritykset yhdistykset muut toimijat ja sitoutetaan heitä yhteiseen markkinointiin. Täsmämarkkinointi potentiaalisille uusille asukkaille. Some/markkinointitiimin perustaminen kuntaan, yhteistyö myös muiden tahojen kanssa, yhteiset päämäärät ja painopisteet kuntamarkkinoinnille (brändin vahvistaminen). Tapahtumat ja toimijaesittelyt soomeen, myös tapahtumat ja muut tempaukset huomioiden. Tarkastellaan kunnan sometilien aktiivisuutta ja niiden seuraajia.</p>	<p>Tavoitetaso</p> <p>Markkinointi/viestinnän suunnitelma vuodelle 2021 Markkinoinnin kehittäminen paikkakuntalähtöisesti. Tonttimarkkinoinnin asiakaskunnan tunnistaminen Kehitetään kunnan nettisivuja ja verkkopalveluita Somen hyödyntäminen kunnan markkinoinnissa. Nettisivut ja some ajantasalla.</p>
Toteutuminen		

Tavoite 2	Yrittäjyyden edistäminen	
	Mittari Yrittäjyyskasvatuksen tukeminen Alkavien yrittäjien aktivointi Toimivien yrittäjien kehittämistyön tukeminen Yritystonttien määrä ja toteutuneet kaupat tonteista Palveluneuvonnan kehittäminen yhdessä kuntakumppanien kanssa Elinkeino-seminaariin osallistuneet luottamushenkilöt ja yrittäjät Elinvoimainen kunta yhdessä Tiedonjakaminen eri toimijoiden kesken, uutiskirjeet.	Tavoitetaso Tuetaan yrittäjyyskasvatukseen liittyviä hankkeita Yritysneuvontapalveluiden tehostaminen, aloittavien yritysten neuvonta, toimivien yritysten sparraus ja omistajanvaihdosneuvonta Elinkeino-seminaari 1-2 krt vuodessa (kunta ja yrittäjät yhdessä) Yritysten toimintaedellytysten parantaminen. Viestinnän kehittäminen ja sen mitaaminen.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen	
	Mittari Kulttuurimatkailun kehittäminen Säännöllinen seuranta, määrällinen ja laadullinen (tapahtumien kävijämäärät ja median huomiot, palaute ja muut kyselyt). Matkailupaketteja yhdessä tarjoavien yritysten ja yhdistysten määrä. Matkailijamäärien kasvu Pälkäneellä. Koordinoidaan ja ideoidaan yhteistapahtumia ja markkinoita.	Tavoitetaso Toteutetaan suunnitelman mukaisesti kulttuurimatkailun kehittämisen Leader-hankeen jatkosuunnitelmaa ja tarkastellaan meneillään olevan hankkeen tuloksia. Niiden perusteella varmistetaan toimenpiteet sekä uuden matkailuhankkeen valmistelu. Matkailuyrittäjien kontaktoiminen ja paikallisten kulttuurikohteiden markkinointi yhdessä yrityksiä ja yhdistyksien sekä muiden toimijoiden kanssa. Kehitetään ja syvennetään yhteistyötä alueen yritysten ja yhdistysten kanssa.
Toteutuminen		

Tavoite 4	Liikuntaa aktivoivan ympäristön ja olosuhteiden kehittäminen	
	Mittari Liikuntapalvelut toimivat asiantuntijaroolissa ja yhteistyössä eri sektoreiden kanssa, kun maankäyttöä suunnitellaan.	Tavoitetaso Liikuntapalvelut on mukana maankäytön suunnittelutiimissä.
Toteutuminen		

Tavoite 5	Liikuntapalvelut toimii kumppanina kunnan elinvoiman ja hyvinvoinnin edistämisessä.	
	Mittari Pälkäneen monipuoliset ja laadukkaat liikuntamahdollisuudet tukevat nykyistä paremmin kuntamarkkinointia sekä kunnan vetovoimaa.	Tavoitetaso Nostetaan liikuntapalvelut entistä näkyvämpään rooliin kunnan markkinoinnissa kehittämällä mm. verkkosivuja, sosiaalisen median näkyvyyttä ja liikuntaan liittyviä konsepteja.
Toteutuminen		

	TP 2019	TA 2020	TA Muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Tilin nimi							
Elinvoimapalvelut							
Tuloarvot ja määrärahat							
Myyntituotot	111 521	76 700		76 700	76 700	76 700	76 700
Tuet ja avustukset	27 314	36 371		36 371	16 767	1 767	1 767
Muut toimintatuotot	11 685	8 800		8 800			
Toimintatuotot	150 520	121 871		121 871	93 467	78 467	78 467
<i>josta sisäiset</i>	<i>7 499</i>						
Henkilöstökulut	-238 460	-243 360		-243 360	-221 775	-221 775	-221 775
Palvelujen ostot	-268 381	-279 262		-279 262	-268 160	-260 360	-260 360
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-25 582	-17 002		-17 002	-17 002	-17 002	-17 002
Avustukset	-35 287	-41 000		-41 000	-38 950	-38 950	-38 950
Muut toimintakulut	-887 387	-568 657		-568 657	-515 640	-515 640	-515 640
Toimintakulut	-1 455 097	-1 149 280		-1 149 280	-1 061 527	-1 053 727	-1 053 727
<i>josta sisäiset</i>	<i>-942 177</i>	<i>-671 086</i>		<i>-671 086</i>	<i>-614 771</i>	<i>-614 771</i>	<i>-614 771</i>
Toimintakate	-1 304 578	-1 027 409		-1 027 409	-968 060	-975 260	-975 260
<i>josta sisäiset</i>	<i>-934 678</i>	<i>-671 086</i>		<i>-671 086</i>	<i>-614 771</i>	<i>-614 771</i>	<i>-614 771</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-4 787	-9 785		-9 785	-3 060	-3 060	-3 060
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 309 364	-1 037 194	0	-1 037 194	-971 119	-978 319	-978 319

TOIMIELIN:	Sivistyslautakunta
TOIMIALA:	Sivistyspalvelut
TILIVELVOLLINEN:	Sivistysjohtaja

Toimiala sisältää varhaiskasvatuksen, peruskoulu- ja lukiopalveluiden ja kirjastopalveluiden määrärahat. Kansalaisopistopalvelut ostetaan Valkeakoski-opistolta.

Keskitettyt osastopalvelut ja peruskoulupalvelut

Tavoitteena on järjestää perusopetuksen palvelut uuden kuntastrategian mukaisesti niin, että palveluverkko on tuottava, taloudellinen, tehokas ja vaikuttava. Kaikille lapsille taataan opetukselliset ja sivistykselliset perusoikeudet. Pälkäneellä kasvatetaan vastuuntuntoisia, rehellisiä, tasapainoisia ja muita ihmisiä kunnioittavia lapsia ja nuoria, jotka käyttäytyvät hyvin, ovat suvaitsevaisia ja yhteistyökykyisiä. Opetus järjestetään siten, että se tukee oppilaan kulloistakin oppimis- ja kehitysvaihetta. Mahdollinen Korona tilanteen pitkittyminen voi vaikuttaa opetusjärjestelyihin.

Eduskunta on hyväksynyt väliaikaiset muutokset perusopetuslakiin. Muutoksissa säädetään poikkeuksellisista opetusjärjestelyistä. Tarkoituksena on ehkäistä koronaviruksen (COVID-19) leviämistä, lieventää siitä koituvia haittoja, turvata perusopetuslain mukaisen opetuksen turvallinen järjestäminen sekä varmistaa oppilaan oikeus saada opetusta. Lait ovat voimassa määräajan 1.8.–31.12.2020. Mahdollinen Korona tilanteen pitkittyminen voi vaikuttaa lain voimassaoloon myös ensi vuonna. Lähtökohtaisesti opetus järjestetään lähiopetuksena.

Kunnan talouden tervehdyttämistarve ja oppilasmäärän voimakas pieneneminen edellyttävät palveluverkkoon tehtäviä muutoksia. Kustannusvaikutusten lisäksi palveluverkkotarkastelussa tulee huomioida yksiköiden toiminnallisuus ja laadukkaan perusopetuksen edellytykset. Rautajärven koulun lakkauttaminen alkaen 1.8.2021 tuo n. 80 000€ säästöä ja Harhalan koulun lakkautus alkaen 1.8.2020 tuo ensi vuodelle säästöä n. 160 000€.

Lukuvuonna 2016 - 2017 käyttöön otettu uusi perusopetuksen opetussuunnitelma on vuonna 2020 käytössä kaikilla vuosiluokilla. Uudessa opetussuunnitelmassa halutaan vahvistaa oppilaan aktiivisuutta ja osallisuutta. Uudistuksen myötä oppimisympäristöjä uudistetaan ja otetaan aiempaa enemmän teknologia avuksi. Perusopetuksen tuntimäärä on Pälkäneen kunnassa 1.8.2016 alkaen 226 tuntia.

Sivistyspalveluissa painotetaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin merkitystä tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksenä. Lukuvuonna 2019-2020 yhteisöllisen oppilashuollon pääteemana oli mielen hyvinvoinnin tukeminen positiivisen pedagogiikan teemalla ”huomaa hyvä”. Positiivisen pedagogiikan teemaa jatketaan edelleen vuonna 2021. Vuonna 2021 jatketaan myös lukutaidon painotuksella. Lukemisen ja lukutaidon merkitystä syrjäytymistä ehkäisevänä ja terveyttä sekä hyvinvointia lisäävänä tekijänä painotetaan. Perusopetuksessa kehitetään edelleen opetussuunnitelman mukaista yhtenäisempää perusopetuksen toimintakulttuuria sekä toiminnallisenä muutoksena yhtenäiskoulun muodostaminen Onkkaalaan. Yhtenäiskoulun muodostamista varten on asetettu työryhmä.

Yksikköhintaiset menot, euroa/oppilas. Oppilasennusteen 20.9.2020 mukaan. Mukana kunnassa nyt asuvat, muuttoliikettä ei ole ennakoitu.

Yksikkö	TA 2020	TA 2021	Oppilaita 20.9.2020	Oppilaita 2021	Oppilaita 1.8.2022
Aitoon koulu	10 868	11 530	52	50	42
Kirkonkylän koulu	12 503	9 379	43	58	48
Kostian koulu	7 897	8 915	309	285	277
Rautajärven koulu *)	15 636	14 334	21		
Pälkäneen yhteis- koulu	10 565	10 474	175	179	169
Oppilaita yhteensä			600	572	536

* Rautajärven koulu lakkautetaan 1.8.2021 alkaen, joten TA 2021 luvun luku perustuu alkuvuoden todelliseen budjettiin (8 445 €/oppilas) ja loppuvuoden arvioituihin kustannuksiin.

Koulukohtaiset henkilöstö- ja toimintakulut

Yksikkö	TP 2019 hen- kilöstö-kulut	TP 2019 toiminta- kulut	TA 2020 henkilöstö- kulut	TA 2020 toiminta- kulut	TA 2021 henkilöstö- kulut	TA 2021 toiminta- kulut
Aitoon koulu	254 067	505 413	243 172	567 631	275 327	578 976
Kirkonkylän koulu	268 245	460 296	275 932	539 081	266 989	545 482
Kostian koulu	1 359 995	2 415 111	1 400 330	2 459 461	1 418 280	2 560 202
Rautajärven koulu *)	188 521	323 494		328 366	117 222	177 746
Pälkäneen yhteis- koulu	1 225 820	1 779 018	1 187 036	1 852 142	1 262 162	1 878 154

* Rautajärven koulu lakkautetaan 1.8.2021 alkaen, joten TA 2021 toiminta- ja henkilöstökulut 1-8/2021. TA 2020 tehty 120 000 € lisämääräraha ajalle 1.8 - 31.12.2020 (lisätty toimintakuluihin, mutta ei henkilöstökuluihin).

Tavoitteet

Tavoite 1	Laadukas perusopetus	
	Mittari Jatko-opintopaikan saaneiden 9.lk määrä% / peruskoulunsa päättäneet	Tavoitetaso 100%
Toteutuminen		

Tavoite 2	Aktiivinen kehittämistyö ja oman toiminnan arviointi. Kehittämistyö jatkuu edelleen, koska korona tilanteen vuoksi se on jäänyt keskeneräiseksi.	
	Mittari KuntaKesu	Tavoitetaso Valmis vuoden 2021 aikana

Toteutuminen	
---------------------	--

Tavoite 3	Perusopetuspalvelun tuottaminen nykyistä taloudellisemmin	
	Mittari €/oppilas/vuosi – seutuvertailun tiedot	Tavoitetaso Kustannustason laskeminen lähelle seudullista keskiarvoa
Toteutuminen		

Varhaiskasvatus

Hallitus on palauttanut subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden 1.8.2020 alkaen. Tällä toimella ei ole vaikutuksia Pälkäneen kunnan varhaiskasvatuksen rakenteellisessa paikkaluvussa, koska emme aikaisemmin muuttaneet yli kolmevuotiaiden ryhmäkokoja. Myöskään taloudellisia vaikutuksia tällä ei Pälkäneelle ole. Varhaiskasvatusmaksuihin on tulossa alennuksia ensi vuoden aikana.

Harjun ryhmäperhepäiväkodin toimintamuodon muuttaminen päiväkodiksi alkaen 1.8.2020 lisää yksikön paikkalukua viidellä lapsella ja parantaa Onkkaalan suunnan varhaiskasvatuksen paikkatilannetta pysyvästi. Toimenpide tuo kustannussäästöä vuonna 2021 noin 30 000€. Yksi lastenhoitajan vakanssi muutetaan varhaiskasvatuksen opettajan vakanssiksi, jotta henkilöstörakenne on päiväkodin ryhmävaatimusten mukainen. Palveluverkon tiivistyminen mahdollistaa toisen kiertävän lastenhoitajan toimen lakkauttamisen. Kustannussäästö vuodelle 2021 on noin 32 000€. Toimen lakkauttaminen ei aiheuta hoitohenkilökunnan irtisanomisia.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tulokertymä tulee olemaan tätä vuotta n. 3 % pienempi. Kunnan maksettavaksi tuleva kotihoidon tuen määrä tulee vähenemään n. 5 % johtuen osaltaan syntyvyyden pienenemisestä. Tällä hetkellä näyttäisi siltä, että vuonna 2021 varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä ei kuitenkaan vähenisi. Osallistumisaste on siis nousussa ainakin hetkellisesti johtuen mm. subjektiivisen oikeuden palauttamisesta.

Uuden varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan kehittäminen jatkuu. Kehittämistyötä varten järjestään kasvattajakahviloita varhaiskasvatuksen erityisopettajien johdolla. Tilaisuuksien teemat nousevat varhaiskasvatussyksiköiden arjesta ja varhaiskasvatussuunnitelmasta. Sähköinen lapsen varhaiskasvatussuunnitelma otettiin käyttöön jokaisessa yksikössä 1.8.2020. Tulevana vuotena siitä saatavat käyttökokemuksemme vahvistuvat, joten myöhemmin voimme arvioida, tuleeko tästä pysyvä toimintamalli. Uuden arviointimenetelmämme käyttöönotto ja kehittäminen ovat edelleen myös ensi vuoden haasteitamme.

Yksikkökohtaiset henkilöstö- ja toimintakulut

Yksikkö	TP 2019 henkilöstö- kulut	TP 2019 toiminta- kulut	TA 2020 henkilöstö- kulut	TA 2020 toiminta- kulut	TA 2021 henkilöstö- kulut	TA 2021 toiminta- kulut
Varhaiskasvatuksen kesk	331 522	396 890	354 435	412 086	303 472	362 759
Hermannin päivä- koti	449 199	674 229	406 217	701 182	475 354	754 623
Viirikukon päiväkot	386 950	552 624	418 701	577 088	402 897	558 253
Harjun päiväkot	133 716	179 702	144 761	222 406	155 354	231 267
Aitoon päiväkot	122 499	220 851	116 438	218 963	115 961	202 588
Lumpeennupun pk.	146 275	217 460	146 036	203 548	148 092	220 516
Laitikkalan ryhmis	108 232	151 498	113 479	160 734	117 318	178 849
Kostian esiopetus	118 140	208 233	119 354	203 395	132 315	226 361
-täydentävä varh.kasv.	141 659	142 799	130 779	132 952	108 058	110 231
Luopioisten esiope- tus	40 502	84 302	57 761	99 367	66 589	113 585
-täydentävä varh.kasv.	33 146	33 653	57 568	58 671	38 472	39 375
Perhepäivähoito	65 934	73 884	70 823	73 504	67 142	68 942

Esiopetus

Syksyllä 2021 aloittavia esioppilaita tulee syyskuun 2020 tiedon mukaan olemaan 56 (syksyllä 2020 45). Onkkaalan esiopetusryhmään Kostian koululle ja mahdollisesti myös Hermannin päiväkotiin tulee yhteensä 50 esioppilasta ja Luopioisten kirkonkylän ryhmään 6 esioppilasta. Esiopetusta annetaan 700 h/lukuvuosi.

Tavoitteet

Tavoite 1	Varhaiskasvatuspalvelujen tuottaminen taloudellisemmin, laadusta tinkimättä	
	Mittari Rakenteelliset muutokset	Tavoitetaso kustannustason lasku 2 %
Toteutuminen		

Tavoite 2	Pedagoginen kehittäminen ja siihen liittyvä arviointi	
	Mittari Uusi arviointitaulukko	Tavoitetaso Hoitohenkilökunta osaa käyttää arviointitaulukkoa arjen työvälineenään.
Toteutuminen		

Kirjastopalvelut

Kunnalla on pääkirjasto Onkkaalassa, lähikirjasto Luopioisissa ja lainausasemat Aitoossa, Laitikkalassa ja Sappeessa. Salmentaan lainausasema lakkautettiin 31.5.2019. Kirjastoautopalveluita ostamme Hämeenlinnan kaupungilta. Padasjoen kunta on tehnyt päätöksen kirjastoautonsa lakkauttamisesta ja palvelun myynti Pälkäneelle päättyi 9.8.2019. Pälkäneen kirjasto kuuluu Pirkanmaan kirjastojen PIKI-yhteisjärjestelmään.

2019	Pälkäne	Maaseutumaiset kunnat	Koko maa
Kirjaston palkkaamat htv:t / 1000 asukasta	0,67	0,82	0,72
Kokonaislainaus / asukasluku	15,66	14,10	15,66
Toimintakulut / kokonaislainaus	3,52	4,74	3,81
Toimintakulut / asukas	55,12	66,82	59,66
Lainaus / aukiolotunti	14,08 yhteensä, 37,06/palvelutunti	16,98	43,38

Hankkeet

-Omatoimiaukioloaikaa Pälkäneen pääkirjastoon

-Pälkäne on mukana Valkeakosken kirjaston hallinnoimassa hankkeessa Osallistamassa – yhdistysten ja kirjastojen kumppanuus

Toimipaikka	Lainat 2018	Lainat 2019	Lainat/aukiolotunnit 2019	Fyysiset käynnit 2019 yhteensä ja käynnit/aukiolotunti
pääkirjasto	80 819	79 918	45,64/palvelutunti	36 988 ja 21,12
Luopioinen	15 566	15 925	35,75/palvelutunti	9 992 ja 22,43
Aitoo	3 445	2 497	10,56	3 014 ja 12,74
Laitikkala	836	716	7,31	355 ja 3,62
Salmentaka	282	121	4,03	63 ja 2,1
Sappee	682	758	9,53	330 ja 4,15
Kirjastoauton pysäkit	Kuohijoki 305, Padasjoen auto 804	Kuohijoki 307, Padasjoen auto 1 453	Kuohijoki 46,03, Pa- dasjoen auto 14,51	Kuohijoki 100 ja 14,99, Pa- dasjoen auto 720 ja 7,19

Lisäksi Pälkäneen laskennallinen osuus PIKI-kirjastojen yhteisten e-kirjojen lainoista oli 1 707. Pälkäneen osuus e-lehtien käyttökerroista oli 4 996. Vuonna 2019 Luopioisten kirjaston ensilainauksista 63,5% tehtiin omatoimiaikana.

Tavoitteet

Tavoite 1	Taloudellisesti tuotetut ja käyttäjien tarpeisiin vastaavat kirjastopalvelut	
	Mittari -toimintakulut ja käytön määrä -aineiston hankinta	Tavoitetaso -käyttö ja toimintakulut maaseutu- maisten kuntien keskiarvon tuntu- massa tai paremmat
Toteutuminen		

Tavoite 2	Suunnitelmallinen lukemisen edistäminen	
	Mittari -kouluyhteistyö -yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa -muut edistämistoimet	Tavoitetaso -kouluyhteistyö edelleen OPS:n liitteen mukaisesti -yhteistyösuunnitelma varhais- kasvatuksen kanssa
Toteutuminen		

	TP 2019	TA 2020	TA Muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Tilin nimi							
Sivistyskeskus							
Tuloarvot ja määrärahat							
Myyntituotot	298 193	268 403		268 403	253 333	171 700	171 700
Maksutuotot	342 789	312 060		312 060	304 050	249 050	243 050
Tuet ja avustukset	153 193	65 578		65 578	75 085	52 559	52 559
Muut toimintatuotot	26 732	5 840		5 840	5 390	5 390	5 390
Toimintatuotot	820 906	651 881		651 881	637 858	478 699	472 699
Henkilöstökulut	-6 952 612	-6 691 861		-6 691 861	-6 849 210	-6 519 488	-6 572 015
Palvelujen ostot	-3 118 077	-3 219 243		-3 219 243	-3 159 092	-3 096 301	-3 086 301
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-284 883	-282 740		-282 740	-278 870	-276 720	-273 470
Avustukset	-223 199	-230 000		-230 000	-220 000	-220 000	-210 000
Muut toimintakulut	-1 682 826	-1 593 323		-1 593 323	-1 529 117	-1 528 517	-1 527 017
Toimintakulut	-12 261 597	-12 017 168		-12 017 168	-12 036 289	-11 641 026	-11 668 803
<i>josta sisäiset</i>	<i>-2 737 140</i>	<i>-2 810 156</i>		<i>-2 810 156</i>	<i>-2 719 088</i>	<i>-2 719 088</i>	<i>-2 719 088</i>
Toimintakate	-11 440 691	-11 365 287		-11 365 287	-11 398 430	-11 162 327	-11 196 104
<i>josta sisäiset</i>	<i>-2 737 140</i>	<i>-2 810 156</i>		<i>-2 810 156</i>	<i>-2 719 088</i>	<i>-2 719 088</i>	<i>-2 719 088</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-20 963	-51 437		-51 437	-1 551	-1 551	-1 551
Tehtävän kokonaiskustannukset	-11 461 654	-11 416 724	0	-11 416 724	-11 399 982	-11 163 878	-11 197 655

TOIMIELIN:	Tekninen lautakunta
TOIMIALA:	Tekniset palvelut
TILIVELVOLLINEN:	Tekninen johtaja

Tekninen lautakunta johtaa ja kehittää alaistiaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen.

Toimiala sisältää yhdyskuntatekniikan, kiinteistöpalvelujen ja vapaa-aikapalvelujen kiinteistöjen määrärahat.

Tavoitteet

Tavoite 1	Liikenneväylien ja yleisten alueiden hoidon laadukas ja tasainen taso	
	Mittari Kaavateiden talvikunnossapito on huolella suoritettua ja tehokasta; kesäaikainen pölynsidonta tehdään ajallaan. Viheralueiden, puistojen ja leikki-kenttien hoito on korkealaatuista. Katuvalaistuksen parantaminen ja energian käytön vähentäminen.	Tavoitetaso Hyvä hoitotaso, negatiivisen palautteen määrän väheneminen. Positiivinen kuntalaispalaute. LED- valaistus.
Toteutuminen		

Tavoite 2	Turvalliset ja energiatehokkaat kiinteistöt	
	Mittari Kiinteistöjen käyttäjät ovat tyytyväisiä työskentelytiloihin ja olosuhteisiin. Kiinteistöt ovat turvallisia. Kiinteistöjen energian kulutuksen vähentäminen	Tavoitetaso Vikojen korjaus nopeata, palvelutaso hyvä, taloautomaation tehokas ja oikeaoppinen käyttö. Uudet laitteet, valistus, neuvonta
Toteutuminen		

Tavoite 3	Omaisuuuden hallinta	
	Mittari Salkutus, kiinteistöjen ylläpidon ja korjauksen PTS	Tavoitetaso Selvä näkemys siitä mihin keskitytään ja mitkä kohteet myydään.
Toteutuminen		

Tavoite 4	Yhteistyön lisääminen eri kylien kanssa	
	Mittari Yhteisten intressien luomien ja toteuttaminen	Tavoitetaso Kylien voimavarojen ja osaamisen mukaan ottaminen alueiden kehittämisessä ja ylläpidossa.
Toteutuminen		

	TP 2019	TA 2020	TA Muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Tilin nimi							
Tekniset palvelut							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot	354 530	267 900		267 900	265 650	265 650	265 650
Tuet ja avustukset	1 927	139		139	140	140	140
Muut toimintatuotot	3 598 637	3 119 048		3 119 048	2 991 644	2 992 369	2 985 369
Toimintatuotot	3 955 094	3 387 087		3 387 087	3 257 434	3 258 159	3 251 159
<i>josta sisäiset</i>	<i>2 595 763</i>	<i>2 104 545</i>		<i>2 104 545</i>	<i>2 090 419</i>	<i>2 090 419</i>	<i>2 090 419</i>
Henkilöstökulut	-435 022	-417 694		-417 694	-368 158	-355 764	-357 029
Palvelujen ostot	-1 520 293	-1 372 474	-320 000	-1 692 474	-1 427 217	-1 435 887	-1 435 947
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 074 400	-983 660	-5 000	-988 660	-986 490	-985 090	-986 590
Muut toimintakulut	-155 390	-118 549		-118 549	-118 758	-118 158	-118 158
Toimintakulut	-3 185 105	-2 892 377	-325 000	-3 217 377	-2 900 624	-2 894 899	-2 897 724
<i>josta sisäiset</i>	<i>-176 171</i>	<i>-181 788</i>		<i>-181 788</i>	<i>-180 769</i>	<i>-180 769</i>	<i>-180 769</i>
Toimintakate	769 989	494 710	-325 000	169 710	356 810	363 260	353 435
<i>josta sisäiset</i>	<i>2 419 591</i>	<i>1 922 756</i>		<i>1 922 756</i>	<i>1 909 650</i>	<i>1 909 650</i>	<i>1 909 650</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-1 879 251	-2 063 989		-2 063 989	-1 942 757	-1 942 757	-1 942 757
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 109 263	-1 569 279	-325 000	-1 894 279	-1 585 947	-1 579 497	-1 589 322

TOIMIELIN: Rakennus- ja ympäristöjaosto
TOIMIALA: Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu
TILIVELVOLLINEN: Tekninen johtaja

Toimiala sisältää rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun tehtävät.

Tavoitteet

Tavoite 1	Lupa-asioiden käsittelyn sujuvuus ja tasapuolisen kohtelun varmistaminen	
	Mittari Poikkeamisluvat, rakennusluvut, toimenpideluvat	Tavoitetaso Hakemusten nopea käsittely, tehokas asiakaspalvelu.
Toteutuminen		

Tavoite 2	Tehokas ja tasapuolinen valvonta	
	Mittari Lupalaitosten tarkistukset	Tavoitetaso Tarkastussuunnitelman mukaisten tarkastusten tekeminen.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Lupahakemusten vastaanottaminen	
	Mittari Lupapisteeseen jätetyt hakemukset	Tavoitetaso 95 % hakemuksista tulee lupapisteen kautta.
Toteutuminen		

Tavoite 4	Lupapisteen neuvontapyyntö	
	Mittari Neuvontapyynnöt vastaanotetaan lupapisteen neuvontapyyntö osioon	Tavoitetaso Neuvontapyyntöjen ohjaaminen lupapisteen kautta. Vastaaminen 2 pv sisällä neuvontapyynnön saapumisesta.
Toteutuminen		

	TP 2019	TA 2020	TA Muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Rakennus ja ympäristöjaosto							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot	43 309	12 000		12 000	18 000	18 000	18 000
Maksutuotot	119 929	112 000		112 000	125 000	125 000	125 000
Tuet ja avustukset	363	334		334	334	334	334
Muut toimintatuotot							
Toimintatuotot	163 601	124 334		124 334	143 334	143 334	143 334
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 125</i>						
Valmistus omaan käyttöön							
Henkilöstökulut	-187 347	-177 353		-177 353	-206 909	-206 909	-206 909
Palvelujen ostot	-114 201	-44 506		-44 506	-38 287	-38 287	-38 287
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 904	-1 000	-5 000	-6 000	-2 150	-1 800	-1 800
Avustukset	-128 751	-120 000		-120 000	-120 000	-120 000	-120 000
Muut toimintakulut	-16 268	-11 018		-11 018	-18 769	-18 769	-18 769
Toimintakulut	-451 472	-353 876	-5 000	-358 876	-386 115	-385 765	-385 765
<i>josta sisäiset</i>	<i>-14 696</i>	<i>-12 695</i>		<i>-12 695</i>	<i>-19 527</i>	<i>-19 527</i>	<i>-19 527</i>
Toimintakate	-287 871	-229 542	-5 000	-234 542	-242 781	-242 431	-242 431
<i>josta sisäiset</i>	<i>-13 571</i>	<i>-12 695</i>		<i>-12 695</i>	<i>-19 527</i>	<i>-19 527</i>	<i>-19 527</i>
Tehtävän kokonaiskustannukset	-287 871	-229 542	-5 000	-234 542	-242 781	-242 431	-242 431

TOIMIELIN: Tekninen lautakunta
TOIMIALA: Vesihuoltolaitos
TILIVELVOLLINEN: Tekninen johtaja

Vesihuoltolaitos on taseyksikkö, jonka kustannuksia seurataan erillisenä yksikkönä.

Vesihuoltolaitoksen tehtävä on taata liittyjille hyvä talousveden laatu ja toimiva luvanmukainen jätevedenpuhdistus sekä toteuttaa vesihuolto kunnan vahvistamilla toiminta-alueilla.

Tavoitteet

Tavoite 1	Vesihuoltolaitokseen liittyminen ja vesimittarit	
	Mittari	Tavoitetaso
	Hakemusten vastaanotto ja käsittely Lisähaarojen rakentaminen Vesimittareiden uusiminen	Nopea käsittely ja asiakaspalvelu Teknisen lautakunnan päätösten täytäntöönpano Nykyaikaiset etäluettavat mittarit
Toteutuminen		

Tavoite 2	Talousveden laatu	
	Mittari	Tavoitetaso
	Talousveden tarkkailutulosten toteutuminen	Talousveden laatuvaatimuksien täyttyminen vuoden jokaisena ajankohdana
Toteutuminen		

Tavoite 3	Puhdistamojen ympäristölupien vaatimusten täyttyminen	
	Mittari Puhdistamoiden tarkkailutulokset	Tavoitetaso Ympäristöluvan lupamääräykset
Toteutuminen		

Tavoite 4	Pumpatun talousveden määrän pienentäminen ja saapuvan hulevesimäärän vähentäminen puhdistamolle	
	Mittari Saneeraussuunnitelmat	Tavoitetaso Saneeraussuunnitelman ja verkoston tilan selvittämisen teko aloitettu
Toteutuminen		

	TP 2019	TA 2020	TA Muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Vesihuoltolaitos							
Toimintatulot	1 376 780	1 408 147		1 408 147	1 491 016	1 491 046	1 491 046
Liikevaihto	1 376 003	1 407 985		1 407 985	1 490 854	1 490 885	1 490 885
Muut tulot	777	162		162	162	161	161
Toimintamenot	-752 141	-707 551		-707 551	-656 930	-664 909	-777 589
Materiaalit ja palvelut	-524 086	-486 082		-486 082	-457 723	-465 734	-577 434
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-197 131	-196 430		-196 430	-191 260	-191 260	-290 260
Palvelujen ostot	-326 954	-289 652		-289 652	-266 463	-274 474	-287 174
Henkilöstön menot	-212 503	-217 691		-217 691	-195 712	-196 680	-197 660
Muut menot	-15 552	-3 777		-3 777	-3 495	-2 495	-2 495
Toimintakate	624 640	700 597		700 597	834 087	826 137	713 457
Rahoitustulot- ja menot	-101 569	-111 600		-111 600	-111 600	-31 600	-31 600
Muut rahoitustulot	561	2 400		2 400	2 400	2 400	2 400
Korkomenot sisäiset	-63 553	-65 000		-65 000	-65 000		
Korvaus peruspääomasta	-14 061	-15 000		-15 000	-15 000		
Muut rahoitusmenot	-24 517	-34 000		-34 000	-34 000	-34 000	-34 000
Poistot ja arvonalentumiset	-573 258	-624 058		-624 058	-561 926	-561 926	-561 926
Suunnitelman mukaiset poistot	-573 258	-624 058		-624 058	-561 926	-561 926	-561 926
Tilikauden tulos	-50 188	-25 787		-25 787	160 560	232 610	119 931
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	9 274	9 274		9 274	9 274	9 274	9 274
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-40 914	-25 787		-25 787	169 834	241 884	129 205

5. RAHOITUSLASKELMA

Kunnan hallintosäännön mukaan rahoituslaskelman sitovuustaso on antolainat, lainanlyhennykset ja lainat (brutto).

	TP 2019	TA 2020	TA Muutokset 2020	Muutettu TA 2020	TPE 2020 *	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Toiminnan rahavirta								
Vuosikate	1 876 779	1 484 440	-330 000	1 154 440	4 120 913	1 447 800	2 573 149	3 707 472
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-271 366	-100 000	0	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
	1 605 413	1 384 440	-330 000	1 054 440	4 020 913	1 347 800	2 473 149	3 607 472
Investointien rahavirta								
Investointimenot	-2 816 742	-2 922 000	-740 000	-3 662 000	-1 635 802	-2 233 897	-1 760 000	-460 000
Rahoitusosuudet investointeihin	0	0	0	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	347 560	300 000	0	300 000	300 000	100 000	100 000	100 000
	-2 469 182	-2 622 000	-740 000	-3 362 000	-1 335 802	-2 133 897	-1 660 000	-360 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-863 769	-1 237 560	-1 070 000	-2 307 560	2 685 111	-786 097	813 149	3 247 472
Rahoituksen rahavirta								
Antolainauksen muutokset	0	0	0	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset								
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	0	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähenys	-1 048 739	-885 537	0	-885 537	-885 537	-897 000	-897 000	-897 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	2 000 000	0	2 000 000	0	0	0	0
	-1 048 739	1 114 463	0	1 114 463	-885 537	-897 000	-897 000	-897 000
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset								
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-37 880	0	0	0	40 301	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	0	0	0	0	0
Saamisten muutos	-261 762	0	0	0	481 368	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	-1 888 370	0	0	0	-847 308	0	0	0
	-2 188 012	0	0	0	-325 639	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	-3 236 752	1 114 463	0	1 114 463	-1 211 176	-897 000	-897 000	-897 000
Rahavarojen muutos	-4 100 521	-123 097	-1 070 000	-1 193 097	1 473 935	-1 683 097	-83 851	2 350 472
Rahavarojen muutos								
Rahavarat 31.12.	1 147 248	1 024 151	0	-45 849	2 621 183	938 086	854 235	3 204 707
Rahavarat 1.1.	5 247 768	1 147 248	0	1 147 248	1 147 248	2 621 183	938 086	854 235
	-4 100 521	-123 097	0	-1 193 097	1 473 935	-1 683 097	-83 851	2 350 472

*TPE 2020=tilinpäätösennuste 2020 (26.11.2020).

Rahoituslaskelmassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoituslaskelmassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa kunnan maksuvalmiuteen. Talousarvion rahoitusosa esitetään rahoituslaskelmakaavan muodossa, mikä on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa koostuu toiminnan ja investointien rahavirroista. Toiminnan ja investointien rahavirrasta nähdään, miten vuosikate ja muu tulorahoitus riittävät investointimenojen kattamiseen. Talousarvion rahoitusosa päättyy riviin "Rahavarojen muutos". Laskelman ulkopuolelle on jätetty talousarviovuoden ja suunnitelmakauden aikana tapahtuvat toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden ja saamisten muutokset sekä korottomien velkojen muutokset. Näiden erien muutosten arvioiminen on hyvin hankalaa talousarviota laadittaessa. Tiedossa olevat, merkittävät maksuvalmiuden muutokset suunnitelmakaudella, esimerkiksi pitkäaikaisten saamisten muutokset (valtionosuus- ja kaupphintasaamisten tai lainasaamisten muutokset) voidaan merkitä omaksi rivikseen rahoituslaskelmaan.

LIITE 1 INVESTOINTISUUNNITELMA 2019-2023

Valtuustoon nähden sitova taso on esitetty sinisellä korostuksella.

INVESTOINTISUUNNITELMA 2021-2023							
Valtuustoon nähden sitova taso esitetty sinisellä korostuksella.							
Kunnanhallitus		TP 2019	TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023	Yhteensä 2021-2023
Menot yhteensä		606 115	612 000	533 897	100 000	100 000	733 897
Tulot yhteensä		252 560	200 000				
Netto yhteensä		353 555	412 000	533 897	100 000	100 000	733 897
*Ruokahuollon kaluste- ja laitehankinnat		TP 2019	TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023	Yhteensä
			87 000	87 000			87 000
Yhteensä			87 000	87 000			87 000
Tekninen lautakunta		TP 2019	TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023	Yhteensä 2021-2023
Peruskorjaushankkeet							
Menot		65 964	380 000	370 000	150 000	70 000	590 000
Tulot							
Netto		65 964	380 000	370 000	150 000	70 000	590 000
Kaavateiden rakentamiskohteet							
Menot		129 259	725 000	355 000	590 000	70 000	1 015 000
Tulot							
Netto		129 259	725 000	355 000	590 000	70 000	1 015 000
Liikuntapaikat							
Menot		100 000		95 000	20 000	20 000	135 000
Tulot							
Netto		100 000		95 000	20 000	20 000	135 000
Puistot ja yleiset alueet yms.							
Menot		10 244					
Tulot							
Netto		10 244					
Kunnallistekniikka							
Menot		1 459 071					
Tulot							
Netto		1 459 071					
Menot yhteensä		1 764 538	1 395 000	820 000	760 000	160 000	1 740 000
Tulot yhteensä							
Netto yhteensä		1 764 538	1 395 000	820 000	760 000	160 000	1 740 000
VESIHUOLTOLAITOS		TP 2019	TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023	Yhteensä 2021-2023
Menot yhteensä		446 089	885 000	880 000	900 000	200 000	1 980 000
Tulot yhteensä							
Netto yhteensä		446 089	885 000	880 000	900 000	200 000	1 980 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ		TP 2019	TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023	Yhteensä 2021-2023
MENOT YHTEENSÄ		2 816 742	2 892 000	2 233 897	1 760 000	460 000	4 453 897
TULOT YHTEENSÄ		252 560	200 000				
NETTO YHTEENSÄ		2 564 182	2 692 000	2 233 897	1 760 000	460 000	4 453 897

LIITE 2 Kunnan palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleiset perusteet

Lähtökohdat

Kuntalain mukaan valtuusto päättää kunnan palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista.

Hallintosäännön mukaan kunnanhallitus päättää maksujen määräämisestä ja korvausten perimisestä valtuuston määräämien yleisten perusteiden mukaan siltä osin kuin päätösvaltaa ei ole siirretty lautakunnille. Lautakunnat päättävät palveluista perittävistä maksuista ja niiden soveltamisohjeista valtuuston määräämien yleisten perusteiden mukaan ja toimitiloista perittävistä vuokrista ja käyttökorvauksista sekä niiden perusteista.

Lautakuntien tulee tarkistaa kaikki maksut ja taksat ja harkita myös uusien käyttöönottamiseksi tai uudelleen perinnän aloittamiseksi pääsääntöisesti joka vuosi. Maksut tulee määrittää siten, että ne varsinaisen tarkoitustensa lisäksi tukevat myös tilojen tehokasta käyttöä ja helppoa käytettävyyttä. Kustannustietoisuuden lisäämiseksi lautakuntien tulee huolehtia siitä, että kaikilla palveluilla, joita mahdollisesti myydään tai voidaan kysyä ostettavaksi, tulee olla hinnat määriteltyinä tai ainakin niiden omakustannushinnat tulee olla tiedossa, jolloin hinnoittelun määrittäminen voi tapahtua nopeasti.

Kunnan myymien palvelujen ja tavaroiden osalta perusperiaatteena on, että **kaikki myynti on verollista, mikäli siitä ei ole poikkeusmainintaa laissa**. Määriteltävä maksu tulee sisältää tiedon siitä, mikä veroprosentti on kyseessä ja paljonko arvonlisäveroa maksu sisältää. Asiakkaalle on aina ilmoitettava lopullinen, verot sisältävä hinta.

Kuntien viranomaistoiminta on verotonta ja myös terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, sosiaalihuollon palvelut ja koulutus (yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, korkeakouluopetus ja taiteen perusopetus, jota lain nojalla järjestetään tai avustetaan valtion varoin).

Omakustannushintaa määriteltäessä on otettava huomioon tarvikkeiden hankinta- ja kuljetuskustannukset, palvelun tuottamiseen tarvittavan henkilöstön palkat sosiaalikuljennuksineen ja arvonlisävero. Lisäksi, mahdollisuuksien mukaan omakustannushinnassa voidaan ottaa mukaan energia-, hallinto-, ylläpito- ja pääomakustannukset.

Maksujen ja taksojen luokittelu

Kunnalliset maksut on tapana jakaa julkisoikeudellisiin ja yksityisoikeudellisiin. Julkisoikeudellinen kunnallinen maksu voi perustua lain säädöksiin, mutta niiden maksettavaksi määräämistä on pidetty mahdollisena myös suoraan kunnallisen itsehallinnon perusteella. Julkisoikeudellisia maksuja ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut, kirjastojen myöhästymismaksut, jätemaksut ja erilaiset oppilaitosmaksut. Yksityisoikeudellisten maksujen perusteena on sopimus, sitoumus tai muu yksityisoikeudellinen oikeustoimi tai vahinkotapahtuma. Tyypillisiä kuntien yksityisoikeudellisia saatavia ovat mm. vesi- ja jätevesimaksut, kauppahintasaatavat, venepaikkamaksut ja vahingonkorvaukset.

Vuokrat ja käyttöoikeusmaksut

Kunta perii vuokraa / käyttömaksua kunnan omistamien tilojen käytöstä. Kun kyseessä on kunnan järjestämä toiminta, vuokra peritään sisäisenä vuokrana. Kukin **lautakunta** päättää hallintosäännön mukaan toimitiloista perittävistä vuokrista ja käyttökorvauksista sekä niiden perusteista. Vuokra / käyttömaksu tulee määrätä paikallisille yleishyödyllisille yhteisöille seuraavasti:

Omakustannushintaa alempi mutta kuitenkin huomattava korvaus

Korvauksella pyritään kattamaan tuntuva osa palvelun tuotantokustannusta, yleensä vähintään puolet. Näitä palveluja ovat kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut. Palveluiden käyttäjiä on usein vain rajoitettu määrä ja ne ovat luonteeltaan ”vapaaehtoisia julkisia palveluita.

Muilla yhteisöille ja yrityksille vuokrat ja käyttöoikeusmaksut määritellään omakustannushinnan mukaisesti. Paikallisilta puoluepoliittisilta rekisteröidyiltä yhdistyksiltä peritään tilojen käytöstä yleishyödyllisille yhteisöille määrätty maksu. Liikuntahallin ja koulujen liikuntasalien käyttövuoroista ei kuitenkaan peritä käyttömaksua siltä osin, kun kunnan avustusta saavan järjestön järjestämä, ohjattu toiminta on suunnattu alle 18 –vuotiaiden nuorten ryhmille. Vapaa-aika- ja liikuntasiihteri ratkaisee, milloin käyttömaksua ei peritä edellä mainituilta alle 18-vuotiaiden ryhmiltä.

LIITE 3 Kunnanhallituksen, lautakuntien ja viranhaltijoiden toimivaltuuksista ja muista toimintaohjeista

Seuraavat euromääräiset ratkaisuvalluudet vahvistetaan koskien vuotta 2021:

1 Rakennushankkeet

Kukin rakennushanke tulee käsitellä yhtenä kokonaisuutena ja jäljempänä mainitut euromääräiset toimivaltuudet ovat hankekohtaiset.

Alustavat suunnitelmat

Teknisellä lautakunnalla on oikeus hyväksyä hankkeen alustavat suunnitelmat ja kustannusarviot, jos hankkeen kokonaiskustannukset ovat enintään 300 000 euroa.

Kunnanhallituksella on vastaava oikeus, jos hankkeen kokonaiskustannukset ovat enintään 600 000 euroa.

Valtuusto hyväksyy yli 600 000 euroa maksavien hankkeiden osalta alustavat suunnitelmat ja kustannusarviot.

Lopulliset suunnitelmat

Alustavien suunnitelmien perusteella laadittavista hankkeen lopullisista suunnitelmista ja kustannusarviosta, rakentamisen suoritustavasta, urakoitsijan valinnasta ja työn aloittamisesta päättää **tekninen lautakunta**, jos hankkeeseen on talousarviossa määräraha tai valtuusto on muutoin käsitellyt hankkeen kokonaisuuden. Muissa tapauksissa asiasta päättää **kunnanhallitus**.

Lisä- ja muutostyöt

Tekninen lautakunta päättää rakennushankkeiden enintään 120 000 euron suuruisista lisä- ja muutostöistä, kun lisäkustannukset ovat enintään 10 % työkohteen kokonaiskustannuksista. Sitä suuremmista lisä- ja muutostöistä päättää **kunnanhallitus**.

Tekninen johtaja/tekninen suunnittelujohtaja päättää enintään 60 000 euron suuruisista muutos- ja lisätöistä, kun kustannukset ovat enintään 10 % työkohteen kokonaiskustannuksista.

Muutos- ja lisätöiden edellytyksenä on, että hankkeen toteuttamiseen varattu määräraha on riittävä.

2 Hankinnat

Hankinnalla tarkoitetaan hyödykkeiden (palveluiden ja tavaroiden) hankkimista kunnalle.

Kukin hankinta tulee käsitellä yhtenä kokonaisuutena ja jäljempänä mainitut euromääräiset toimivaltarajat ovat hankintakohtaiset.

Kunnanhallitus päättää useita toimialoja koskevista keskitetyistä vuosihankinnoista sekä yksittäisistä hankinnoista siltä osin kuin päätösvaltaa ei ole siirretty muille toimielimille tai viranhaltijoille.

Lautakunnat päättävät vain omaa lautakuntaa koskevista vuosihankinnoista sekä muista lautakunnan yksittäisistä hankinnoista siltä osin, kuin päätösvaltaa ei ole keskitetty tai siirretty lautakunnan alaisille viranhaltijoille.

Kunnanjohtajan, toimialajohtajien ja kustannuspaikkojen vastuuhenkilöiden hankintavaltuudet on määritetty hallintosäännössä.

Hankintoja tehtäessä tulee ottaa huomioon hankintoja koskeva lainsäädäntö ja kunnan hankintaohjeet, jotka kunnanvaltuusto on hyväksynyt 14.12.2017.

Muilta osin noudatetaan kunnan hallintosääntöä.

3 Irtaimen omaisuuden myynti

Toimialajohtaja päättää vastuullaan olevien tehtäväalueiden irtaimen omaisuuden myynnistä 2 000 euroon saakka ja ao. lautakunta 20 000 euroon saakka.

4 Kiinteän omaisuuden ostaminen

Kunnanhallitus päättää kiinteän omaisuuden ostamisesta talousarvion investointiosassa kunnanhallitukselle kiinteän omaisuuden hankintaan osoitettuun määrärahaan asti.

5 Vahingonkorvauksen myöntäminen

Lautakunta päättää vahingonkorvauksen myöntämisestä 3 000 euroon saakka. Tätä suuremmista korvauksista päättää **kunnanhallitus**.

6 Vahinkokorvauksen huojentaminen

Lautakunta päättää helpotuksen tai vapautuksen myöntämisestä viranhaltijan tai työntekijän velvollisuudesta korvata kunnalle aiheutuneen vahingon osalta 3 000 euroon saakka silloin kun kyse ei ole viranhaltijan tai työntekijän tahallisuudesta tai törkeästä tuottamuksesta.

7 Luoton ottaminen ja korkoriskiltä suojautuminen

Tilapäisluottoa kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi **talousjohtajalla** on oikeus ottaa talousarviovuonna 2 000 000 euroon asti kunnalla olevan 1 000 000 euron suuruisen luotollisen yritystilin lisäksi.

Talousarviolainaa on **kunnanhallituksella** oikeus nostaa talousarviovuonna talousarvion rahoituslaskelman mukaiseen määrään asti (vuonna 2021 0 euroa).

Kunnanhallitus päättää luottojen korkoriskiltä suojautumisesta.

8 Antolainan myöntäminen

Kunnanhallituksella on oikeus myöntää antolainaa kunnan tytäryhtiöille, osakkuusyrityksille ja säätiöille, joiden hallinnossa kunta on edustettuna talousarvion rahoituslaskelman mukaiseen määrään asti talousarviovuonna.

9 Väliaikainen rahoitus yleishyödyllisille Leader-hankkeille:

Talousarvioon varatun summan puitteissa on mahdollista myöntää väliaikaista rahoitusta pälkäneläisille yleishyödyllisille toimijoille Leader-hankkeisiin. Rahoitusta voidaan myöntää enintään 10 000 euroa/hanke, mikäli ko. toimijalla ei ole mahdollisuutta saada hankkeelle markkinaehtoista rahoitusta. Enimmäislaina-aika on 8 kuukautta. Hankkeiden tulee tukea kylän yleistä kehittämistä sekä kylän ja kunnan palvelu- ja elinkeinorakenteen kehittämistä. Rahoitus myönnetään lyhytaikaisena korottomana lainana Leader Pirkan Helmen hallituksen puoltavaa hankepäättöstä vastaan. Elinkeinojohtaja päättää väliaikaisesta rahoituksesta enintään 8 kuukaudeksi varatun määrärahan puitteissa. Mikäli laina-ajalle haetaan jatkoa, siitä päättää kunnanhallitus.

10 Sijoitustoiminta

Kunnan normaalin maksuvalmiuden ylittävä osa pyritään sijoittamaan riskittömästi ja tuottavasti. Tällaisia kohteita ovat mm. talletustilit, kuntatodistukset, valtion, kuntien, kuntien rahalaitosten ja kuntien eläkevakuutuksen liikkeelle laskemat joukkovelkakirjalainat sekä joukkovelkakirjalainat, joilla on pankkitakaus, vakuutusyhtiösijoitukset, obligaatiot, kotimaiset sijoitusrahastot, antolainat kuntayhtymille, kunnille tai kuntaenemistöisille yhtiöille, joissa Pälkäneen kunta on enemmistöosakas. **Kunnanhallitus** päättää sijoitustoiminnasta.